

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen väkivallan muotona

Anita Asikainen

12/2021

TIIVISTELMÄ

Anita Asikainen: Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen väkivallan muotona

Opinnäytetyön muoto: tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Sanna Luoma & Päivi Salminen

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen tunnetaan myös termillä tyttöjen ympärileikkaus ja FGM, *Female Genital Mutilation*. Se tarkoittaa kaikkia ilman lääketieteellistä syytä tehtäviä tyttöjen ja naisten sukuelimiin kohdistuneita toimenpiteitä, kuten ulkoisten sukuelinten poistamisen tai vahingoittamisen. Silpominen rikkoo ihmisoikeuksia ja on rangaistavaa Suomen rikoslain perusteella. Se on osa kunniaväkivaltaa ja suurelta osin piilorikollisuutta. Silpomisen vastainen työ vaatii edelleen Suomessa ennalta estävää työtä, tietoisuuden lisäämistä, syvälle juurtuneisiin asenteisiin vaikuttamista, keskusteluyhteyden luomista sekä tiivistä viranomaisyhteistyötä. Vaikka tarkkaa tilastointia tyttöjen silpomisista Suomessa ei ole, niiden uhka on otettava tosissaan. Silpominen on toimenpiteenä peruuttamaton.

Sivumäärä: 37

Tarkastuskuukausi ja vuosi: joulukuu 2021

Avainsanat: silpominen, sukuelinten silpominen, FGM, ympärileikkaus, pahoinpitely, lähisuhdeväkivalta, kunniaväkivalta, opinnäytetyö, lapsiin kohdistuva väkivalta

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 AIHEEN ESITTELY	1
2.1 Aiemmat tutkimukset Suomessa.....	2
2.2 Ajankohtaisuus	3
2.3 Aiheen rajaus	4
3 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TOTEUTUS	5
3.1 Tutkimusmenetelmänä haastattelututkimus	6
3.2 Tutkimuskysymykset	6
3.3 Haasteet.....	6
4 TIETOPERUSTAN ESITTELY	7
4.1 Silpominen toimenpiteenä	7
4.2 Terveyshaitat.....	8
4.3 Maantieteellinen esiintyvyys	9
4.4 Syitä silpomiselle	9
5 TILANNE SUOMESSA	10
5.1 Riski joutua silvotuksi	10
5.2 Silpomisen ennaltaehkäisy	11
6 LAINSÄÄDÄNTÖ	11
6.1 Kansainvälinen lainsäädäntö	11
6.2 Suomen lainsäädäntö.....	13
7 HAASTATTELUJEN TULOKSET.....	14
7.1 Toteutus	14
7.2 Näkyvyys työnkuvassa	15
7.3 Tapausten ilmitulo	16
7.4 Ilmitulon haasteet	17
7.4.1 Rikoksen ymmärtäminen ja huomaaminen.....	17
7.4.2 Ilmoitusvelvollisuus	18
7.4.3 Puheeksi ottaminen	19

7.4.4 Sulkeutuneet yhteisöt.....	20
7.4.5 Raskas rikosprosessi	21
7.4.6 Ei rikoksia tai rikosten vähyys	21
7.5 Suhtautuminen viranomaisiin.....	21
7.6 Viranomaisyhteistyö	22
7.7 Mitä toimenpiteitä poliisi voisi tehdä.....	23
7.7.1 Ennalta estävä työ	23
7.7.2 Tiedonliikkuvuuden ja yhteistyön parantaminen	24
7.7.3 Sisäinen koulutus.....	25
7.8 Silpomisepäily ulkomaanmatkaan liittyen.....	25
7.9 Loppu pohdintoja haastattelun tuloksista	27
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	27
8.1 Miksi silpomistapauksia tulee niin vähän poliisin tietoon?	27
8.2 Mitä toimenpiteitä poliisi voisi tehdä?.....	28
8.2.1 Yhteisöjen parissa toimiminen ja luottamuksen rakentaminen.....	28
8.2.2 Koulutus ja selkeämmät	29
9 POHDINTA.....	29
9.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	29
9.2 Toteutuksen onnistuminen ja itsearviointi	31
9.3 Jatkotutkimusmahdollisuudet.....	31
9.4 Yhteenveto	32
LÄHTEET	33
LIITE 1: Saatekirje haastateltaville	36
LIITE 2: Haastattelukysymykset.....	37

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheeni on *”Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen väkivallan muotona”*. Silpomisesta käytetään myös termiä tyttöjen ja naisten sukuelinten ympärileikkaaminen. Aihe on melko tuore niin Poliisiammattikorkeakoulussa kuin poliisissakin. Teema nousi ajankohtaiseksi, kun kansalaisaloite *”Tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltäminen”* keräsi 61 266 ääntä ja aloite lähetettiin eduskuntaan 3.6.2019 (kansalaisaloite.fi). Silpominen on jo nyt rangaistavaa rikoslaisissa, mutta kansalaisaloitteen tarkoituksena olisi selventää rikoslain tunnusmerkistöjä ja kattaa tarkemmin myös ulkomailla tehdyt silpomiset (kansalaisaloite.fi).

Etsiessäni tietoa tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisesta viranomaisnäkökulmasta, kohtasin monia terveydenhuollolle suunnattuja tietopaketteja ja opinnäytetöitä. Poliisi mainittiin lähinnä viranomaisyhteistyön merkeissä. Itsellä on myös kuva, että silpominen on poliisin organisaation sisälläkin vielä melko tuntematon rikoksena, sillä tapauksia ei ole tullut vielä kovinkaan paljon poliisin tietoon. Siksi haluankin tässä työssäni selvittää, miksi tapauksia ei tule poliisin tietoon ja miten poliisi voisi osaltaan olla mukana entistä tehokkaammin ennalta estämässä silpomistapauksia Suomessa.

Maahanmuuton lisääntyessä ja lakimuutoksen myötä aiheesta tullaan varmasti puhumaan Suomessa yhä enemmän tulevana vuosina. Siksi myös viranomaisten tulee ymmärtää paremmin kyseisen toimenpiteen taustaa ja luonnetta sekä osattava kohdata asiakkaita ja ymmärtää silpomiseen liittyvää laajempaa kontekstia. Silpominen rikoksena on melko erityispiirteinen, sillä se on väkivalta-rikos, jonka uhri ei välttämättä edes tiedosta joutuneensa rikoksen uhriksi. Se on myös osa kunniaväkivaltaa ja siten ennalta estävän työn on pystyttävä puuttumaan ihmisten syvään juurtuneisiin asenteisiin pinnallisen yhteistyön sijaan. Siksi poliisinkin on rikoksen paljastamisen ja tutkimisen lisäksi keskityttävä myös tiedottamiseen, ihmisten kanssa keskustelemiseen sekä tiiviiseen yhteistyöhön muiden viranomaisten sekä varsinkin varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa.

2 AIHEEN ESITTELY

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen, kansainvälisesti tunnettu nimellä FGM, *Female Genital Mutilation*, on tyttöjen ja naisten sukuelimiin kohdistuva väkivallan muoto, jota ei pystytä perustelemaan lääketieteellisin (Koukkula, Klemetti, 2021.) Silpomisesta käytetään myös nimitystä *”tyttöjen ympärileikkaus”*. Jotkut tahot haluavat käyttää ympärileikkaus sanaa silloin, kun halutaan säilyttää neutraali kuva toimenpiteestä, esimerkiksi lähestyttäessä perhettä, jonka naispuoliselle jäsenelle

on tehty toimenpide tai joka on vaarassa tulla lähetetyksi toimenpiteeseen. Neutraalilla sävyllä halutaan poistaa syyllistämisen kuvaa, jotta perheeseen saadaan puheyhteys ja asiasta voidaan keskustella ja informaatiota välittää vastaanottavammin.

Toiset tahot taas kokevat ”*silpomis*” -termin käytön tarpeellisena, jotta termillä voidaan painottaa toimenpiteen vakavuutta ja haitallisuutta. Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen täyttää Suomessa pahoinpitelyn ja/tai törkeän pahoinpitelyn tunnusmerkistön (RL 21 luku) ja voi aiheuttaa toimenpiteen läpikäyneelle vakavia, jopa hengenvaarallisia, komplikaatioita. Silpominen -terminä näyttää myös vakiintuneen virallisiin lähteisiin. Koen itse myös tärkeäksi käyttää ”sukuelinten silpominen” -termiä, joten tulen käyttämään tässä opinnäytetyössäni. Puhuessani silpomisesta myöhemmin opinnäytetyössäni, sisällytän siihen sekä naisten että tyttöjen sukuelinten silpomisesta. *Silpomis* -termillä myös eriytän toimenpiteen täysin poikien ympärileikkauksesta, sillä toimenpiteet eivät ole rinnastettavissa toisiinsa. En tule siis käsittelemään tässä työssäni lainkaan miespuolisille tehtyjä toimenpiteitä.

2.1 Aiemmat tutkimukset Suomessa

Aiheesta on tehty Suomessa jo muutamia tutkimuksia. Tutkimukset käsittelevät aihetta suurilta osin terveydenhuollon näkökulmasta.

Muun muassa Mardiya Sherifin ja Zeinab Mohamud Barren opinnäytetyö ”Se on tehty ja piste – Somalinaisten kokemuksia ympärileikkauksesta” Diakonia-ammattikorkeakoulusta keräsi yhteen ja analysoi somalinaisten kokemuksia ympärileikkauksesta sekä suomalaisesta terveydenhuollosta. Haastatteluista käy ilmi, että haastatellut somalinnaiset kaipasivat suomalaisen terveydenhuoltoon enemmän tietoa ja ymmärrystä ympärileikkauksista. Kyseisessä opinnäytetyössä myös nostettiin esiin keskustelun tärkeys; toivottiin, että terveydenhuollon parissa työskentelevät uskaltaisivat ottaa asian puheeksi asiakkaiden kanssa, jolloin voitaisiin keskustella esimerkiksi tehdyn toimenpiteen haittavaikutuksista tai mahdollisista korjausleikkauksista. (Sherif & Mohamud Barre, 2011.)

Samankaltaisia tuloksia oli saatu Hannakaisa Rämön & Norieh Sofizaden Diakonia-ammattikorkeakoulussa tehdyssä opinnäytetyössä ”Tyttöjen ja naisten ympärileikkaus – Tietopaketti terveydenhuollon ammattilaisille”. Opinnäytetyöhön oli haastateltu Suomessa asuvia 28-60-vuotiaita naisia, joille oli tehty ympärileikkaus. Tutkimustuloksissa toivottiin suomalaiselta terveydenhuollosta enemmän tiedon lisäämisen tarvetta ja ehkäisytyön lisäämistä. Tutkimuksen vastaajista myös suurin osa piti toimenpiteen jatkumisen sukupolvelta toiselle negatiivisena. (Rämö & Sofizade, 2018.)

Poliisiammattikorkeakoulussa tehtyjä opinnäytetöitä tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisesta ei löydy ainakaan sähköisessä muodossa. Muutamassa työssä on viitattu esimerkkinä toimenpiteeseen esimerkiksi muun lähisuhdeväkivallan yhteydessä. Oksanen kertoo vuonna 2017 tehdyssä

opinnäytetyössään ”Kunniaan liittyvän väkivallan tunnistaminen poliisityössä – Kunniamotiivi rikosilmoituksissa” tyttöjen ympärileikkauksesta osana kunniaväkivaltaa (Oksanen, 2017). Oksasen opinnäytetyössä nostetaan esiin viranomaisyhteistyön merkitys kunniaväkivaltatapauksissa. Lisäksi työssä mainitaan Ihmisoikeusliiton poliisille antamat suositukset, joiden mukaan kunniamotiivi tulisi tunnistaa tarkemmin niihin liittyvissä rikoksissa ja tämän tyyppisiin rikoksiin tulisi kehittää aivan omia käytännön työkaluja, kuten esimerkiksi kuulustelurunkoja. Kunniaan liittyvät rikokset ovat ja niiden tunnistaminen on usein keskitetty Ennalta Estävän Toiminnan (EET) ryhmille poliisissa (Oksanen, 10-12). Oksasenkaan työssä ei kuitenkaan silpomista erillään kunniaväkivallasta käsitelty sen enempää.

Haapala ja Nenonen nostavat esiin Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyössään ”Kulttuuri ei lyö, vaan ihmiset: Case-tutkimus kunniaväkivallan erityispiirteistä ja niiden tunnistamisesta rikostapauksessa”, että vuonna 2017 tyttöjen ja naisten ympärileikkausta ei oltu Suomessa erilliskriminalisoitu, kuten Ruotsissa ja Norjassa eikä lakimuutoksen esityskään ollut mennyt läpi eduskunnasta kahdesta yrityksestä huolimatta. (Haapala & Nenonen, 2017.) Uusimman kansalaisaloitteen myötä tähän on kuitenkin tullut nyt muutos (kansalaisaloite.fi).

Perehtyessäni aikaisempiin tutkimuksia aiheesta, halusin rajata etsinnät Suomeen. Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisesta on tehty kansainvälisesti laajastikin tutkimuksia, mutta haluan opinnäytetyössäni keskittyä ilmiöön nimenomaan Suomessa. Löytämäni tutkielmat aiheesta korostivat tietoisuuden lisäämistä eri viranomaistahoilla. Moni asiakas koki myös tärkeäksi, että aiheesta uskallettaisiin puhua enemmän ja että viranomaiset uskaltaisivat ottaa sen oma-aloitteisesti esille.

2.2 Ajankohtaisuus

Silpomisesta toimenpiteenä on enemmän kansainvälisiä julkaisuja. Lisäksi erilaisten tutkimusten lisäksi Suomessa on aiheesta tietopaketteja ja asiantuntijalausuntoja, joista suuri osa terveydenhuollolle ja varhaiskasvatukselle. Siksi koenkin tärkeänä, että aihetta käsiteltäisiinkin tarkemmin juuri Suomen poliisin näkökulmasta. Terveystieteiden ja sosiaalityön tutkimuksissa usein nousee kriittiseksi tekijäksi tiedon lisääminen ammattihenkilöstön sisällä sekä uskalluksen puhua asiasta asiakkaille. Koenkin, että poliisille voisi olla enemmän tarvetta juuri tällaiselle tutkimukselle; kuinka ymmärtää paremmin toimenpidettä rikosoikeudellisesta näkökulmasta, kuinka puuttua siihen ja kuinka kohdata sen läpikäyneitä asiakkaita ja heidän lähipiiriään. Mielestäni myös tällaisessa kunniaväkivaltaan liittyvässä rikoksessa poliisin on myös osattava tarkastella rikosta osana laajempaa kokonaisuutta, jotta ymmärretään teon motiivit ja siihen vaikuttaneet tekijät. Näin voidaan myös tehokkaammin suunnitella ennalta estävää työtä.

Kansalaisaloite ”*Tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltäminen*” keräsi 61 266 ääntä ja aloite lähetettiin eduskuntaan 3.6.2019 (kansalaisaloite.fi). Silpomisen eriyttäminen Rikoslakiin erillislakina

pahoinpitelystä tulee nostamaan aiheen tärkeyden yhteiskunnallisesti aivan uudelle tasolle painottaen toimenpiteen vakavuutta ja rangaistavuutta. Jo nyt kansalaisaloite on kerännyt paljon mediahuomiota ja saanut monet yhteiskunnalliset vaikuttajat puhumaan aiheesta muun muassa sosiaalisessa mediassa. Uskon, että mitä enemmän aiheesta puhutaan, sitä enemmän tapauksia tulee myös viranomaisten tietoon. Tätä myöten poliisi on myös uuden edessä, niin oman toiminnan kun viranomaisten yhteistyönkin kanssa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos teettää Suomessa joka toinen vuosi kouluterveyskyselyn (thl.fi). Vuonna 2020 tehtiin tiivistelmä tutkimuksesta ”*Tyttöjen ja naisten ympärileikkaus – esiintyvyys Kouluterveyskyselyssä ja syntyneiden lasten rekisterissä*”. Lähteinä oli käytetty muun muassa vuonna 2019 tehty kouluterveyskyselyä. Kouluterveyskyselyn mukaan 80 opiskelijaa lukiosta ja ammatillisesta oppilaitoksesta vastasi, että heille oli tehty ympärileikkaus. Tämä oli 0,2% kaikista vastaajista. Näistä 80:stä ympärileikatusta työstä 43 vastasi, että he ovat Suomessa syntyneitä, niin kuin myös heidän vanhempansa. Osa vastanneista oli rastittanut ruudun, ettei tiedä oliko hänelle tehty ympärileikkaus vai ei. (Thl.fi, 2020.)

Silpomisen vastaista työtä on tehty Suomessa jo 20 vuotta. Aihe on kuitenkin noussut enemmän esiin vasta lähivuosina. Vuonna 2017 Fenix ry teki selvityksen, jossa oli haastateltu muun muassa neljää Suomessa syntynyttä naista, jotka olivat ympärileikattu. Selvityksen mukaan oli haastavaa löytää haastatteluun suostuvaisia naisia, sillä edelleen pelätään leimaantumista yhteisön sisällä, eikä haluta asettaa perheenjäseniä vaikeaan asemaan. Aiheesta on edelleen vaikea puhua julkisesti. Selvityksessä nostettiin esiin puhumattomuuden ongelma myös neuvolatyössä, joissa tyttöjen ympärileikkauksia ei nostettu esille sellaisissakaan tapauksissa, joissa se olisi ollut aiheellista. Lopussa kiteytettiin, että ennalta estävässä työssä ei voida käsitellä aihetta liian kulttuurisensitiivisesti, kun ongelma on Suomessa edelleen olemassa (Fenixhelsinki.fi.) Fenix ry:n selvityksessä ei mainittu poliisia ollenkaan, joten siitä ei voida tehdä ollenkaan johtopäätöksiä poliisin osalta. Kuitenkin selvityksestä tulee ilmi, että Suomessa on tyttöjä ja naisia, jotka on lähetetty ulkomaille silvottavaksi. Näin ollen rikos on tapahtunut.

2.3 Aiheen rajaus

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen on teemana erittäin laaja aihe. Uuden lakialoitteen myötä olisi varmasti hyödyllistä lähestyä aihetta myös oikeuskäytänteiden kautta, vertaamalla esimerkiksi ulkomailla esiin tulleisiin tapauksiin. Suomessa silpomisista ei ole vielä annettu tuomioita, mutta kansainvälisesti niitä löytyy. Olen kuitenkin valinnut tutkielmassani keskittyä käytännön tasoon; kuinka poliisin tietoon saataisiin lisää tapauksia ja toisaalta, kuinka viranomaiset voisivat toiminnallaan ennalta estää näitä.

Silpominen on osa kunniaväkivaltaa. En lähde työssäni sen laajemmin esittelemään kunniaväkivaltaa aiheena, koska se on erittäin laaja ja kattaa myös monta muuta väkivallan muotoa. Jotta silpomisen motiiveja ymmärretään, on kuitenkin ymmärrettävä myös sen taustalla olevaa kunniamotii-
via. Käsittelen kunniaväkivaltaa tässä tutkimuksessa siis ainoastaan liittyen silpomisiin.

Tulen keskittymään työssäni ainoastaan tyttöjen ja naisten ympärileikkauksiin ja suljen täysin työni ulkopuolelle poikien ympärileikkaukset. Käytän myös tyttöjen ympärileikkauksista termiä silpominen erottaakseni sen poikien ympärileikkauksista. Silpominen on myös muualla vakiintunut termi, juuri siksi, että voidaan tuoda sen vakavuus esille ja erottaa se toimenpiteenä täysin poikien ympärileikkauksista. Vaikka molemmissa tapauksissa voidaan keskustella toimenpiteen perusteltavuudesta esimerkiksi ihmisoikeuksien kautta, on tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen toimenpiteenä selkeästi haitallisempi ja vaarallisempi sekä täyttää pahoinpitelyn tai törkeän pahoinpitelyn tunnusmerkistön selkeämmin kuin poikien ympärileikkaukset.

Aiheesta on jonkin verran kansainvälisiä tutkimuksia, mutta haluan ottaa tutkielmaani Suomen viranomaisten näkökulman. Haluan tarkastella aihetta nimenomaan Suomessa esiin tulevien tapausten kautta, joten kirjallisuutta on ollut haastavaa löytää. Jokainen valtio on tämän asian kanssa hieman eri lähtökohdissa. Maat eroavat keskenään muun muassa maahanmuuttajataustaisten asukkaiden lukumäärän ja lähtömaan suhteen. Myös eroavaisuudet koulutusjärjestelmissä, neuvolatyöskentelyssä, terveydenhuollossa ja esimerkiksi lastensuojelussa vaikuttavat siihen, miten silpomisia tulee viranomaisten tietoon tai miten ennalta estävää työtä voidaan kehittää. Tämän vuoksi jätän muiden maiden käytäntöjen tarkastelun tässä tutkimuksessa sivuun tutkimuksen ulkopuolelle.

3 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TOTEUTUS

Tutkimuksessani esittelen aiheeni sekä kirjallisuuden että tekemieni haastattelujen avulla. Koska aihe ei ole välttämättä ole kaikille kovinkaan tuttu, koen tarpeelliseksi kertoa ensin tyttöjen ympärileikkauksista kirjallisuuteen perustuvan tiedon valossa. Aloitan tutkielmani kertomalla, minkälainen toimenpide itsessään on, mitä potentiaalisia vaaroja itse toimenpiteellä on ja millaisia seurauksia sillä on kohdehenkilölle.

Seuraavaksi avaan hieman toimenpiteen taustaa. Kerron missä maissa tyttöjen silpomisia tehdään ja mitkä ovat ne kulttuurilliset syyt toimenpiteen toteuttamiselle. Kun aihepiiri on kuvattu lukijalle, siirryn kuvaamaan tilannetta lainsäädännön näkökulmasta, niin kansainvälisesti kuin Suomessakin.

Pyrin esittelemään tietoa, kuinka Suomessa on toteutettu ennalta estävää toimintaa ja kuinka poliisi on ollut siinä mukana. Käsitykseni mukaan, poliisille tulee kuitenkin edelleen merkittävän vähän tietoon silpomistapauksia Suomessa. Siksi olenkin päättänyt tutkielmassani myös haastattelututkimukseen hankkiakseni lisää tietoa poliisiorganisaation käyttöön.

Haastattelin Suomen poliisissa työskenteleviä henkilöitä, jotka ovat työssään tavalla tai toisella työskennelleet aiheen parissa. On erityisen tärkeää päästä haastattelemaan poliisissa työskenteleviä, koska poliisin näkökulmasta tyttöjen silpomisesta ei löydy tietoa julkisista lähteistä juuri ollenkaan. Poliisitaustaisten lisäksi haastattelin myös muita kolmannen sektorin tahoja, jotka ovat myös työnsä puolesta olleet tekemisissä aiheen parissa. Haastatteluilla olen pyrkinyt kartoittamaan poliisia tukevaa tietoa, jota ei ole tällä hetkellä löydettävissä kirjallisessa muodossa.

3.1 Tutkimusmenetelmänä haastattelututkimus

Tutkimus on suoritettu kvalitatiivisena tutkimuksena. Yhteensä haastateltavia on seitsemän, joista kolme on poliisitaustaisia ja neljä töissä erilaisissa järjestöissä tai yhdistyksissä. Haastateltavat ovat kaikki työnsä puolesta olleet tekemisissä tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomiseen liittyvässä työssä ja ovat suostuneet haastateltavaksi tähän opinnäytetyöhön. Opinnäytetyö on julkinen, eikä siinä käsitellä salassa pidettävää tietoa. Haastattelututkimus kuuluu Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetöihin, johon on hankittu haastattelujen vaatima tutkimuslupa.

3.2 Tutkimuskysymykset

Haastattelut ovat tärkeä osa opinnäytetyötäni, sillä niissä pyrin keräämään sellaista tietoa, jota ei ole saatavilla kirjallisista lähteistä. Kuten edellä mainitsin, tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

- Miksi Suomen poliisiin tulee niin vähän silpomistapauksia tutkittavaksi?
- Miten poliisi voi olla entistä enemmän mukana ennalta estämässä silpomistapauksia Suomessa asuvien keskuudessa?

Tarkemmat haastattelukysymykset ovat liitteessä 2. Keskityn tutkielmassani löytämään vastauksia edellä esitettyihin kysymyksiin. Vastaamalla näihin tutkimuskysymyksiin ja alustamalla niitä tietopohjan esittelyllä tyttöjen ja naisten silpomisesta väkivallan muotona, pyrin keräämään poliisiorganisaatiolle ikään kuin ”tietopakettin” aiheesta. Tavoitteeni on antaa poliiseille työni kautta tietoa aiheen monimutkaisuudesta, aineksia poliisityöhön sekä tietoutta ennalta estävää työtä varten. Koen, että tällaiselle ”tietopaketille” on nyt tarvetta, kun aihe on noussut ajankohtaisesti, laki silpomisen osalta tulevaisuudessa tarkentumassa ja aihe melko uusi poliisiorganisaatiolle etenkin tutkimuksen näkökulmasta.

3.3 Haasteet

Haastattelututkimukseen olen valinnut seitsemän haastateltavaa. Näin suppealla haastattelumäärällä ei pysty saamaan täysin kattavaa kuvaa tilanteesta Suomessa. Haastattelun ulkopuolelle on siis hyvinkin voinut jäädä henkilöitä, joilla olisi ollut enemmän tietoa asiasta tai jotka näkevät asian

eri tavalla. Haastateltavien löytämisessä poliisin keskuudesta oli haasteena, että poliisille ilmi tulleita silpomistapauksia on edelleen erittäin vähän.

En myöskään ole opinnäytetyössäni kartoittanut tilastollisesti, kuinka paljon poliisille olisi tullut valtakunnallisesti tutkittavaksi silpomisiin liittyviä tapauksia. Tämä opinnäytetyö on siis vielä melko suppea otanta Suomen tilanteesta. Uskon kuitenkin, että tutkielmani antaa hyvät lähtökohdat enemmänkin uusiin, laajempiin tutkimuksiin.

Lakialoite silpomisen eriyttämisestä erillislaikseen ei ole vielä tullut täytäntöön, joten sen virallista muotoa ei tiedetä vielä. Silpominen on selkeästi rangaistavaa Suomessa, mutta siitä ei ole vielä vakiintunutta oikeuskäytäntöä, eikä korkeimman oikeuden ennakkopäätöksiä. Yksi tapaus on ollut kärjäoikeudessa, mutta siinä syytteet hylättiin. Korkeimman oikeuden ennakkopäätökset ovat suuntaviivoja siitä, mitä lainsäätäjät ovat tarkoittaneet käytännössä lakia säätäessään. Näitä suuntaviivoja pystyvät tulkitsemaan niin kansalaiset kuin poliisi ja syyttäjätkin. Näin ollen aihetta ei voi tältä osin tarkastella tutkimuksessa ollenkaan.

Suomessa asuvien maahanmuuttajataustaisten tyttöjen ja naisten silpomisista ei ole kovinkaan tarkkaa tietoa vielä. Arvot siitä, kuinka monta silpomisen läpikäynyttä naista Suomessa on, kuinka moni heistä on läpikäynyt toimenpiteen Suomessa tai kuinka moni on Suomesta lähetetty ulkomaille silvottavaksi, heittelevät paljon. Myöskään silpomisen uhan alla elävien lukumäärää emme pysty tarkkaan arvioimaan. Jos kohderyhmään ei saada luotua yhteyttä, ennalta estävä työ ja sen suunnittelu ovat myös haasteellisia.

4 TIETOPERUSTAN ESITTELY

4.1 Silpominen toimenpiteenä

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisesta puhutaan myös nimellä tyttöjen ympärileikkaus (Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitos, thl.fi). Kansainvälisesti käytetään termiä FGM, joka tulee sanoista *“female genital mutilation”* (World Health Organization, who.fi). Silpomisella tarkoitetaan tyttöjen ja naisten sukuelinten osittaista tai kokonaista poistamista tai muutoin vahingoittamista ilman mitään lääketieteellistä syytä.

Silpomistavat jaetaan WHO:n mukaan neljään eri tyyppiin:

- Tyyppi I: Klitoriksen näkyvän osan ja/tai klitoriksen hupun osittainen tai kokonaan poistaminen.
- Tyyppi II: Klitoriksen ja pienten häpyhuulien osittainen tai kokonaan poistaminen. Lisäksi saatetaan poistaa osittain tai kokonaan ulkoiset häpyhuulet.

- Tyyppi III: Emätinaukon kaventaminen niin, että virtsalle ja kuukautisverelle jätetään vain pieni ulostulo aukko. Kaventaminen tehdään pienten ja tai suurten häpyhuulien tyvistämällä ja yhteen ompelemalla tikaten. Klitoriksen näkyvä osa joko poistetaan tai jätetään ns. syntyneen ”kannen” alle. Tunnetaan myös nimellä infibulaatio.
- Tyyppi IV: Kaikki muut ei-lääketieteelliset vahingoittavat toimenpiteet, joita tyttöjen ja naisten sukuelimille tehdään. Näit voivat olla muun muassa sukuelinten pistely, lävistäminen, viiltely, kaavinta ja polttaminen.

(Female genital mutilation, Who.fi, viitattu 16.8.2021)

Ikään ja silpomistapaan vaikuttavat monet asiat, muun muassa maantieteellinen sijainti, etninen tausta ja sosioekonominen tausta. Silpominen voidaan suorittaa vauvana, lapsena, teini-ikäisenä, ennen avioitumista, raskauden aikana tai synnytyksen jälkeen. Silpomisikä vaihtelee, mutta useimmiten tytöt silvotaan 4-10-vuotiaina. (Koukkula & Klemetti, 2021, Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen (FGM) estämisen toimintaohjelma, 16.) Silpomiseen vaikuttaa myös paikallinen perinne, ympärileikkaajan tottumukset, sukulaisten toiveet, perheen koulutus ja sosiaalinen luokka (Tiilikainen, Tyttöjen ja naisten ympärileikkaus Suomessa, 10).

4.2 Terveyshaitat

Ei-lääketieteellisin perustein tehdyllä sukuelinten silpomisella on lukuisia terveydellisiä haittoja. Silpomistapa vaikuttaa syntyneisiin terveyshaittoihin ja niiden laajuuteen. Poistettu terve kudosa aiheuttaa erilaisia fysiologisen toiminnan häiriöitä. (Koukkula & Klemetti, 2021, 42.)

Myös olosuhteet, jossa toimenpide tehdään, vaikuttavat siitä aiheutuneisiin komplikaatioihin. Joskus toimenpiteet tehdään epähygieenisissä olosuhteissa ilman puudutusta. Itse toimenpiteen välittömiä terveyshaittoja ovat voimakas kipu ja tästä mahdollisesti aiheutuva kipushokki, verenvuoto, erilaiset tulehdukset haavassa tai virtsateissä ja yleisinfektiot. Steriloimattomista tekovälineistä voi saada erilaisia tarttuvia tauteja, kuten HIV, B- tai C-hepatiitin. Lisäksi esimerkiksi rimpuilevan tytön kiinnipitämisestä voi aiheutua luunmurtumia tai hänen jäsenet voivat mennä sijoiltaan. (Koukkula & Klemetti, 2021, 42.)

Pitkäaikaisia haittoja voi olla virtsaamisen vaikeutuminen, kuukautiskivut, ulosteenpidätyksenkyvyttömyys, hermovauriot, krooniset infektiot ja komplikaatiot synnytyksessä. Myös silpomisesta syntynyt arpikudos voi aiheuttaa erilaisia ongelmia. Silpominen saattaa vaikuttaa myös seksuaalisuuteen aiheuttaen kipua yhdynnän aikana ja vähentäen seksuaalista nautintoa. (Koukkula & Klemetti, 2021, 42-43.)

Silpomisella on myös fysiologisten seurausten lisäksi havaittu olevan henkisiä vaikutuksia tyttöjen ja naisten elämään. Osalle silpomisen läpikäyneistä naisista aiheutuu post-traumaattinen stressireaktio, joka voi aktivoitua myöhemmässä elämässä esimerkiksi seksuaalisessa kanssakäymisessä. Silpominen saattaa vaikuttaa myös negatiivisesti kehonkuvaan ja aiheuttaa häpeää. (Koukkula & Klemetti, 2021, 42-43.)

4.3 Maantieteellinen esiintyvyys

Maailmassa arvioidaan olevan noin 200 miljoonaa silvottua tyttöä ja naista, jonka lisäksi neljän miljoonan tytön arvioidaan olevan joka vuosi vaarassa joutua silvottavaksi. Maantieteellisesti silpomisesta tapahtuu eniten Afrikassa, jossa erityisesti korkean riskin maita ovat Somalia, Guinea, Djibouti, Sierra Leone, Mali, Egypti, Sudan ja Eritrea. Lisäksi melko korkea riski joutua silvottavasti on Burkina Fasossa, Gambiassa, Etiopiassa, Mauritaniassa, Liberiassa, Guinea-Bissaussa, Tsadissa, Norsunluurannikkolla, Nigeriassa, Senegalissa Keski-Afrikan tasavallassa ja Keniassa. Myös joissakin Lähi-idän maissa esiintyy hieman silpomisesta, kuten Jemenissä, Irakissa, Omanissa, Saudi-Arabiassa, Yhdistyneissä arabiemiirikunnissa ja kurdialueilla Iranissa, Syyriassa ja Turkissa. Silpomisesta esiintyy myös Aasiassa, esimerkiksi Indonesiassa, Afganistanissa ja Intiassa. Joitakin perinnettä harjoittavia yhteisöjä on myös Euroopassa, Australiassa ja Pohjois-Amerikassa ja ihmisten maahanmuuton ja liikkuvuuden lisääntymisen johdosta silpomisesta on muodostunut kansanvälinen ilmiö. (Koukkula & Klemetti, 18-19.)

4.4 Syitä silpomiselle

Syitä tyttöjen ja naisten silpomiselle on monia. Silpomiseen vaikuttavat muun muassa kulttuurilliset, moraaliset, sosiaaliset, taloudelliset, seksuaaliset ja esteettiset syyt. Syyt ja tavat silpoa vaihtelevat maantieteellistä ja kulttuurillisesta taustasta.

Uskonnon nähdään osittain liittyvän silpomisiin, mutta silpomisista ei voida perustella uskonnollisilla syillä. Silpomisesta ei voida liittää mihinkään tiettyyn uskontoon, vaan sitä esiintyy monissa eri uskonnollisissa ryhmissä, kuten esimerkiksi muslimien, kristittyjen, juutalaisten ja animistien joukossa (Thl.fi). Tyttöjen ja naisten silpominen ei kuulu mihinkään uskonnon perusopetukseen (Tiilikainen, 10-11).

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen liitetään kunniallisuuteen ja ”puhtauteen”. Puhtaudella tarkoitetaan ns. ”epäpuhtaiden” ja miehiseksi koettujen sukuelinten poistamista tytöiltä. Silpomisella halutaan myös rajoittaa tyttöjen ja naisten seksuaalisuutta. Tavan uskotaan rajoittavan tytön liiallista seksuaalisuutta ja silpomisella osaltaan halutaan varmistaa tytön neitsyys ennen avioliittoa. (Thl.fi.)

Silpomiselle on myös suuret sosiaaliset ja taloudelliset syyt, sillä yhteisön paine perheen tytön silpomiselle voi olla kova. Ei-silvottu tyttö voi kokea syrjintää yhteisössä. (Thl.fi.) Silpomisen katsotaan liittyvän siirtymäretrettiin tytöstä naiseksi ja se on usein naimakelpoisuuden merkki. Naimakelpoinen tyttö on myös arvokas perheelle, sillä avioituessaan tytön perhe voi saada suurenkin morsiusmaksun. Lisäksi toimenpide tuo tuloja myös itse perinnettä harjoittavalle ”ympärileikkaajalle”. (Tiilikainen, 10.)

5 TILANNE SUOMESSA

5.1 Riski joutua silvotuksi

Maahanmuuton vuoksi myös Suomessa on naisia ja tyttöjä, joilla on riski joutua silvotuksi. Sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2021 teettämän ”Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen (FGM) estämisen toimintaohjelman mukaan Suomessa on arviolta 10 000 tyttöä tai naista, jotka ovat läpikäyneet silpomisen ja korkean riskin skenaarion mukaan 3075 tyttöä ja naista, jotka ovat uhatta joutua silvottavaksi. Matalan riskin skenaarion alla elää 645 tyttöä ja naista, joilla uhka joutua silvottavaksi. Tähän laskentaan on otettu mukaan WHO:n määrittelemät 30 maata, joissa suurin riski joutua silvottavaksi sekä tämän lisäksi kurdialueilta Iranista, Turkista ja Syyriasta kotoisin olevat maahanmuuttajat. Matalan riskin skenaariossa on laskettu mukaan vain ulkomailla syntyneet, ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajat, kun taas korkean riskin skenaariossa on laskettu mukaan myös Suomessa syntyneet toisen sukupolven maahanmuuttajat. Eri riskin skenaarioihin on otettu huomioon akkulturaation vaikutus. Tutkimusten mukaan toisen sukupolven maahanmuuttajataustaisia tyttöjä ja naisia, jotka ovat syntyneet Euroopassa, silvotaan paljon harvemmin kuin heitä, jotka ovat syntyneet lähtömaassaan. (Koukkula & Klemetti, 2021, 21-22.)

Kun silpomisen vastainen lakialoite eteni eduskuntaan 2019, lakivaliokunta teetti asiantuntijalausuntoja eri tahoilta. Näistä eri asiantuntijalausunnoista saa ajantasaisen leikkauksen Suomen tilanteesta tyttöjen silpomisen suhteen. Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitoksen lakivaliokunnan asiantuntijalausunnon ”Tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltäminen” mukaan Suomessa asuvista somalitaustaisista naisista 70% ja kurditaustaisista 30% on läpikäynyt silpomisen (KAA 1/2019 vp LaV 03.10.2019 Koukkula & Klemetti.) Fenix Helsinki ry:n toiminnanjohtaja Ujuni Ahmed kertoi asiantuntijalausunnossaan Suomessa asuvista ja syntyneistä tytöistä, joita oli lähetetty ulkomaille silvottavaksi. Nämä olivat tulleet ilmi Fenix ry:n vuonna 2017 aloittamassa tutkimuksessa. Haastateltavat kertoivat, että olivat toimenpiteen jälkeen palanneet Suomeen kouluun, eikä kukaan huomannut tai ottanut puheeksi heille tehtyä silpomista. (KAA 1/2019 vp LaV 03.12.2019, Ahmed.)

5.2 Silpomisen ennaltaehkäisy

Poliisin näkökulmasta FGM on väkivallan muotona ja rikoksena on ongelmallinen, sillä poliisi ei juurikaan omalla toiminnallaan pysty paljastamaan tällaista rikosta vaan tarvitsee siihen muiden viranomaisten yhteistyötä ja ilmoituksia yksittäisistä tapauksista. Poliisi osallistuu Ihmisoikeusliiton koordinoimaan FGM-verkostoon, jonka avulla poliisi pystyy ylläpitämään tilannekuvaa. Myös poliisin sisällä on järjestetty aiheesta koulutuksia, vaikkei erillistä ohjeistusta vielä ole. (Enqvist, 2019, 1.)

Sosiaali- ja terveysministeriön laatimassa toimintaohjelmassa painotetaan tiedon jakamista erilaisilla koulutuksilla eri yhteisöille ja eri viranomaisten yhteistyötä. Koulutuksilla pyritään lisäämään tietoisuutta silpomisen haitallisista vaikutuksista ja muuttamaan yhteisöjen asenteita kyseistä perinnettä kohtaan. (Koukkula, Klemetti, 2021.) Paljon aikaisemmin vuonna 2004, myös Ihmisoikeusliitto teetti tutkimuksen ”Tytöjen ja naisten ympärileikkaus Suomessa – Asiantuntijaryhmän suositukset sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle”. Siinä annettiin ohjeita tapausten kirjaamisesta, asian puheeksi ottamista asiakkaiden kanssa, ennaltaehkäisyn toimenpiteistä ja tarkennettiin lastensuojeluilmoituksen tekemisen tärkeyttä. (Ihmisoikeusliitto ry, KokoNainen -projekti, 2004.)

Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelmassa vuosille 2014–2020 käsitellään silpomista ja tuodaan erilaisia tavoitteita esiin silpomisen ehkäisemiseksi. THL:llä oli tavoitteena tuottaa lisää materiaalia silpomisesta verkkosivuilleen ja jakaa tietoa ammattilaisten keskuudessa. Sosiaali- ja terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen ja opetuksen ammattihenkilöiden tulee ottaa teema puheeksi sellaisten henkilöiden kanssa, jotka ovat lähtöisin maista, jossa silpomista tehdään. Keskusteluissa tulisi ottaa esiin ihmisoikeuskysymykset, toimenpiteen terveyshaitat ja rikosoikeudellinen näkökulma. (Klemetti & Raussi-Lehto, 162-163.)

Ennalta estävää työtä on siis Suomessa jo tehty. Siitä suurin osa on tehty muiden tahojen kuin poliisin osalta. Tässä tutkimuksessa haluan selvittää lisää, onko ennalta estävän työn suunnittelu jalkautunut käytäntöön ja mitä voisimme tehdä vielä lisää poliisiorganisaatiossa, jotta ennalta estävällä työllä saataisiin haluttuja vaikutuksia.

6 LAINSÄÄDÄNTÖ

6.1 Kansainvälinen lainsäädäntö

Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta, niin kutsuttu ”Istanbulin sopimus”, asettaa silpomisen toimenpiteenä rangaistavaksi ja velvoittaa sopimuksen osapuolia säätämään silpomisen rangaistavaksi omassa lainsäädännössään.

Istanbulin sopimuksen 5 luvun 38 artiklassa lausutaan seuraavaa: *”Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että seuraavat tahalliset menettelyt säädetään rangaistaviksi: a. naisen isojen häpyhuulten, pienten häpyhuulten tai häpykielen täydellinen tai osittainen poistaminen leikkaamalla, faraoninen ympärileikkaus tai muu silpominen; b. naisen pakottaminen tai järjestäminen alistumaan johonkin a alakohdassa mainittuun tekoon; c. tytön kehottaminen, pakottaminen tai järjestäminen alistumaan johonkin a alakohdassa mainittuun tekoon.”* (Finlex.fi).

Vaikka silpominen Suomessa on rangaistavaa, sille ei ole vielä säädetty erillislakia. Suomi onkin saanut kansainvälisesti huomautuksia siitä, että se tulisi tarkemmin määritellä rangaistavaksi lakiin, muun muassa Yhdistyneiden kansakuntien Naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitean (CEDAW) että Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmän (GREVIO) taholta (Enqvist, KAA 1/2019 vp LaV, 2019, s.1). Suomi on ainoa Pohjoismaa, jossa ei ole kielletty silpomista erillislailla. Myös 26 maata Afrikassa ja Lähi-idässä sekä 33 muussa maassa eri mantereilla ovat kieltäneet silpomisen joko erillislaissaan tai perustuslain asetuksella. (Kansalaisaloite.fi.)

Lisäksi silpominen rikkoo lukuisia muita kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia, kuten YK:n lapsen oikeuksia koskevaa yleissopimusta (1989), YK:n naisten syrjinnän poistamista koskevaa yleissopimusta (1979) ja YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallista julistamista (1948) (Thl.fi). YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallista julistamisessa (1948) muun muassa sanotaan, että jokaisella yksilöllä olisi oikeus henkilökohtaiseen turvallisuuteen (ihmisoikeusliitto.fi).

Yleissopimuksessa lasten oikeuksista säädetään 19 artiklassa 1 kohdassa, että *”Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin, sosiaalisiin ja koulutuksellisiin toimiin suojellakseen lasta kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, vahingoittamiselta ja pahoinpitelyltä, laiminlyönniltä tai välinpitämättömältä tai huonolta kohtelulta tai hyväksikäytöltä, mukaanlukien seksuaalinen hyväksikäyttö, silloin kun hän on vanhempansa, muun laillisen huoltajansa tai kenen tahansa muun hoidossa.”* (Finlex.fi, 60/1991 Yleissopimus lapsen oikeuksista.)

Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevassa yleissopimuksessa 1 artiklassa sanotaan: *”Tässä yleissopimuksessa ”naisten syrjintä” tarkoittaa kaikkea sellaista sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää, poissulkemista tai rajoittamista, jonka vaikutus tai tarkoitus on heikentää naisille -- miesten ja naisten tasa-arvon pohjalta ja siviilisäädystä riippumatta -- kuuluvien yhtäläisten ihmisoikeuksien ja perusvapauksien tunnustamista, nauttimista tai toteuttamista poliittisella, taloudellisella, yhteiskunnallisella, sivistyksellisellä, kansalaisyhteiskuntaan liittyvällä tai muilla aloilla, tai mitätöidä nämä oikeudet.”* (Finlex.fi, 68/1986 Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus.) Tyttöjen sukuelinten silpomisella kohdistetaan juuri sukupuolen perusteella väkivaltaa

naisille. Lisäksi tämän väkivallan tarkoituksena on nimenomaan tytön seksuaalisuuden hillitseminen ja avioliittoon valmistaminen (thl.fi). Siten sen on osaltaan tarkoitus rajoittaa naisten käyttäytymistä ja heikentää naisten oikeuksia, jolloin voidaan katsoa silpomisen rikkovan kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevassa yleissopimuksesta.

6.2 Suomen lainsäädäntö

Suomen perustuslain 2 luvun 7 §:n mukaan ”Jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen”. Silpominen loukkaa tätä perusoikeutta merkittävällä tavalla.

Suomessa tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen täyttää Rikoslain 21 luvun 5§:n Pahoinpitelyn tunnusmerkistön:

”Joka tekee toiselle ruumiillista väkivaltaa taikka tällaista väkivaltaa tekemättä vahingoittaa toisen terveyttä, aiheuttaa toiselle kipua tai saattaa toisen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan, on tuomittava pahoinpitelystä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.”

ja usein lähtökohtaisesti myös Rikoslain 21 luvun 6§:n Törkeän pahoinpitelyn tunnusmerkistön:

”Jos pahoinpitelyssä

1) aiheutetaan toiselle vaikea ruumiinvamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila,

2) rikos tehdään erityisen raa'alla tai julmalla tavalla tai

3) käytetään ampuma- tai teräasetta taikka muuta niihin rinnastettavaa hengenvaarallista välinettä

ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksenteijä on tuomittava törkeästä pahoinpitelystä vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi.”

Molempien rikoksien, sekä pahoinpitelyn että törkeän pahoinpitelyn, yritys on rangaistava (RL 21:4, RL 21:5). Tämä tarkoittaa siis sitä, että selkeä suunnittelu ja tehty valmistelu tytön tai naisen silpomistoimenpidettä varten on rangaistavaa. Lisäksi Rikoslain 5 luvun ”Yrityksestä ja osallisuudesta” mukaan välillinen tekeminen (RL 5:3), yllytys (RL5:5) ja avunanto (RL 5:6) ovat rangaistavia. Tähän liittyy muun muassa Suomessa pysyvästi asuvat kuljettaminen ulkomaille silpomistoimenpidettä varten ja ulkomailta suoritetut silpomiset. Vuoteen 2021 mennessä Suomessa ei kuitenkaan ole vielä annettu yhtään tuomiota tällaisesta ulkomailta tapahtuneesta silpomisrikoksesta (Koukkula & Klemetti, 2021, 17).

Näin ollen myös eri tahon viranomaisilla, muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon, lasten päivähoidon ja opetus- sekä nuorisotoimen, on ilmoitusvelvollisuus, mikäli he epäilevät lapselle tehtyä silpomista tai sen suunnittelua (Lastensuojelulaki, 5 luku 25§).

Vaikka silpominen on jo rangaistavaa Suomessa, monet tahot näkevät tärkeäksi sen rangaistavuuden täsmentämisen erillislakina Suomen Rikoslakiin. Esimerkiksi läpi menneen tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltämisen kansalaisaloitteen mukaan Suomi on ainoa Pohjoismaa, jossa silpomista ei ole vielä kielletty erikseen erillislailla. Saman kansalaisaloitteen mukaan Ruotsissa kyseinen laki tuli voimaan vuonna 1982 ja lakia laajennettiin vielä 1999, jolloin se asetettiin koskemaan myös ulkomailla tehtyjä silpomisia. (Kansalaisaloite.fi.)

Varmaa tietoa siitä, kuinka monta silpomiseen liittyvää tapausta poliisissa on ollut tutkittavana. Poliisihallituksen Eduskunnalle antamassaan asiantuntijalausunnossa todetaan, että *”Määrättyjä hakusanoja käyttämällä ja ilmoituksia manuaalisesti läpikäymällä voidaan todeta, että poliisille on ilmoitettu vuodessa n. 20 tapausta, joissa epäillään tytölle tai naiselle tehdyn FGM tai että se on suunnitteella.”* Osassa näistä tapauksista silpominen on tapahtunut ennen Suomeen muuttoa, jolloin rikosta ei ole Suomen lainsäädännössä syntynyt. Osassa asianosaisiin on oltu yhteydessä ennalta estävässä tarkoituksessa, mutta asia ei ole kuitenkaan edennyt esitutkintaan. Tiedossa poliisilla on yksi silpomistapaus, jossa juttu eteni syytöseen asti, mutta tuomioistuimien kuitenkin hylkäsi syytteen. (Enqvist, 2019, 2.)

7 HAASTATTELUJEN TULOKSET

7.1 Toteutus

Haastattelin opinnäytetyöhöni seitsemän henkilöä. Haastateltavista kolme oli poliisitaustaisia henkilöitä ja neljä kolmannella sektorilla, kuten erilaisissa järjestöissä ja liitoissa, työskenteleviä henkilöitä. Ennen tapaamisia lähetin haastattelukysymykset haastateltaville, jotta itse haastatteluun oli aikaa valmistautua. Haastattelut toteutettiin joko kasvotusten tai tiedonsiirtovälineen kautta etäyhteydellä. Haastattelut nauhoitettiin, jotta opinnäytetyötä kirjoittaessa pystyttiin käymään läpi itse haastattelua uudelleen ja näin varmistettiin tiedon muuttumattomuus ja väärinymmärrykset minimoitiin. Nauhoitteita ei käynyt läpi kukaan muu kuin tämän opinnäytetyön kirjoittaja tietoturvasyistä ja niitä käsiteltiin luottamuksellisesti. Nauhoitteet tuhottiin heti opinnäytetyön valmistuttua.

Haastatteluilla halusin kartoittaa tilannetta Suomessa sekä saada käsityksen käytännön työstä silpomisiin liittyvissä rikosepäilyissä. Koska haastattelin seitsemää ihmistä, enkä tehnyt laajempaa kyselytutkimusta, haastattelujen vastaukset eivät välttämättä edusta aukottomasti koko Suomen

tilannetta. Halusin kuitenkin mieluummin haastatella eri taustaisia henkilöitä aiheen ja siihen liittyvän problematiikan ymmärtämiseksi. Koin tämän toteutustavan paremmaksi menetelmäksi kuin laajan kasvottoman kyselytutkimuksen, jotta saisin selvitettyä aiheeseen liittyviä syy-yhteyksiä.

Haastattelujen tuloksiin olen kerännyt keskeisimpiä aiheita ja edelleen pohdinnoissa nostanut mielestäni tärkeimpiä ongelmakohtia esiin. Olen tietoisesti valinnut kertoa haastattelujen tuloksista yleispiirteisesti ja jättänyt kertomatta tapauksista yksityiskohtaisesti tai lukumäärällisesti. Tämä johtuu osaltaan siitä, että tapauksia on ollut niin vähän Suomessa esillä ja haluan varmistaa sekä haastateltavien että asiakkaiden anonymiteetin.

7.2 Näkyvyys työnkuvassa

Kysyin haastateltavilta, miten he olivat olleet aiheen parissa työn puolesta tekemisissä. Yleisesti ottaen haastateltavien keskuudessa silpomistapauksia oli tullut melko vähän tietoon, varsinkin poliisitaustaisilla. Ylipäätään henkilöiden, jotka olisivat työskennelleet näiden parissa poliisissa, oli erittäin haastava löytää.

Poliisitaustaisilla haastateltavilla tuli mieleen aivan yksittäisiä tapauksia, jotka ovat liittyneet tai saattaneet liittyä tyttöjen ympärileikkauksiin. Yhdellekään poliisitaustaisella ei ollut itsellä ollut tutkittavana tapauksia, joka olisi edennyt syyteharkintaan saakka. Tapauksissa joko epäiltiin, että ulkomaanmatkaan liittyy tytön ympärileikkauksen riski tai jo tapahtuneissa ympärileikkauksissa ei ollut muutoin syyteoikeutta. Jo tapahtuneet ympärileikkaukset olivat tapahtuneet lähtömaassa ennen Suomeen muuttoa.

Poliisitaustaiset haastateltavat olivat sitä mieltä, että erittäin vähän tulee ylipäätään epäilyjä aiheesta poliisiin tietoon. Haastateltavista osa myös mainitsi, että eivät itse välttämättä ole olleet töissä poliisissa sellaisessa ryhmässä, joihin tällaiset tapaukset olisi ohjautuneet, joten se saattaa myös olla osasyynä, miksi juuri he eivät ole kohdanneet tällaisia tapauksia enempää. Mikäli poliisiin tietoon tulisi tapaus, jossa syyteoikeus löytyisi, se tutkittaisiin lähtökohtaisesti törkeänä pahoinpitelynä tai törkeänä rikoksen valmisteluna. Haastatteluissa nousi ilmi, että mahdollisissa tapauksissa olisi tärkeää tehdä syyttäjän kanssa työtä heti tutkinnan alkumetreiltä asti. Mikäli rikos on tehty ulkomailla, syyttäjä osaa arvioida esimerkiksi kaksoisrangaistavuuden kannalta rikosnimikkeitä. Tällaiset tapaukset otettaisiin kuitenkin vakavissaan, sillä ne ovat kuitenkin lapsen henkeen ja terveyteen kohdistuneita vakavia rikoksia.

Yksi kolmannen sektorin haastateltava kertoi olleensa suoraan tekemisissä sellaisten henkilöiden kanssa, jotka olivat Suomesta lähetetty ulkomaille silvottavaksi. Suurin osa jo tapahtuneista silpomisista, joista puhuimme haastattelussa, olivat kuitenkin tapahtuneet jo ulkomailla ennen Suomeen muuttoa, eivätkä siten kuuluneet Suomen Rikoslain piiriin tai silpomisen ajankohdasta ei ollut täyttä

varmuutta. Osalta kolmannen sektorin haastateltavista oli kysytty avausleikkauksista ja he olivat työskennelleet henkilöiden kanssa muun muassa trauman läpikäynnin parissa.

Osalle haastateltavista oli tullut ilmoituksia, joista oli herännyt huoli ulkomaille lähtevästä työstä. Tällaisissa tapauksissa tyttö on lähdössä toisen tai molempien vanhempiansa kanssa ulkomaille, joko kotimaahansa tai toiseen määränpään. Kolmannen sektorin tahot olivat ohjeistaneet tällaisissa tapauksissa lastensuojeluilmoituksen tekemisestä sekä ohjeistaneet, milloin poliisille pitää ilmoittaa. Joissakin tapauksissa matka oli tullut niin nopeasti ja yllättäen, ettei siihen ehditty reagoida.

Lisäksi haastateltavista moni oli tehnyt töitä aiheen parissa erimuotoisen ennalta estävän työn kautta, muun muassa erilaisissa osallistumalla erilaisiin keskustelutilaisuuksissa ja pitämällä koulutuksia aiheesta. Moni oli tehnyt myös tehnyt erilaista asiantuntijatyöskentelyä aiheen parissa. En lähde avaamaan yksityiskohtaisemmin tehtävänkuvia anonymiteetin säilyttämiseksi.

7.3 Tapausten ilmitulo

Jotta tietoon tulisi rikosepäilyjä, tarvitsee poliisi sidosryhmien yhteistyötä. Rikosepäilyllä tarkoitetaan tapausta, jossa epäillään, että henkilö on joutunut tai joutumassa rikoksen uhriksi. Rikoksella tarkoitetaan yleensä Suomesta ulkomaille silvottavaksi lähetettyä tyttöä, johon on jo kohdistunut törkeä pahoinpitely tai tyttöä, jonka silpomistoimenpiteen toteuttamiseksi on jo tehty valmisteluja tai se on suunnitteilla. Rikosepäily on nimenomaan epäily, jolloin vasta selvitetään, onko kyseessä rikosta.

Haastateltavat kertoivat, että ilmoituksia epäilystä ulkomaille lähetettävistä tytöistä oli tullut päiväkodista, iltapäiväkerhon pitäjältä, kouluilta ja sosiaalityöntekijöiltä. Kolme haastateltavaa kertoi, että opettajat ovat myös ottaneet yhteyttä, että ollaan huolissaan, kun maahanmuuttajataustainen lapsi ei ole tullut kouluun ollenkaan ja on ollut pidempään pois. Haastatteluissa tuli myös ilmi tapauksia, joissa esimerkiksi henkilökunta kouluista on lähestynyt kolmannen sektorin tahoja kysyäkseen mielipidettä ja toimintaohjeita huolta heränneestä lapsesta. Kolmatta sektoria on jopa lähestytty tapauksissa, joissa mieluummin yhteydenotto olisi pitänyt osoittaa suoraan poliisille, lastensuojeluun tai sosiaaliviranomaisille.

Koska varsinaisia tapauksia oli tullut niin vähän ilmi, haastatteluissa pohdittiin myös, mistä tapaukset voisivat potentiaalisesti tulla ilmi. Haastattelijien perusteella tällaiset tapaukset tulisivat ilmi todennäköisimmin terveydenhuollossa, varhaiskasvatuksen kautta tai koulujen kautta. Kyseiset tahot ovat päivittäin tekemisissä lasten kanssa, joten heille lapset eniten puhuvat asioistaan ja he luultavasti huomaisivat, mikäli lapsi alkaisi käyttäytyä eri tavalla kuin yleensä. Työntekijät voisivat kiinnit-

tää huomiota lapsen poissaoloon, sulkeutuneisuuteen tai puheisiin mahdollisista ulkomaanmatkoista. Varsinkin ennen kesälomaa, kun lapset ovat pidempään poissa päiväkodeista ja kouluista, olisi hyvä kiinnittää huomiota mahdollisiin tuleviin matkoihin. Silpominen toimenpiteenä aiheuttaa usein eri asteisia fyysisiä vammoja, luokitellaanhan se törkeään pahoinpitelyyn. Parantuminen vie aikaa, joten se todennäköisesti se ajoitettaisiin ajankohtaan, jolloin muutenkin ollaan poissa ope- tuksen parista. Vaikka toimenpiteestä parannuttaisiin fyysisesti, henkisiä traumoja jää usein näky- viin. Lisäksi varhaiskasvatuksessa muutenkin tehdään kyselyitä lapsille kartoittaen muun muassa lähisuhdeväkivaltaa, fyysistä väkivaltaa ja kaltoinkohtelua, jolloin lapsilla olisi mahdollisuus ottaa puheeksi tapahtuneet ilman vanhempien läsnäoloa.

Lisäksi mainittiin, että mikäli uhri olisi tarpeeksi varttunut ymmärtämään asian ja se olisi hänellä tie- dossa, hän voisi itse yrittää kertoa suunnitteilla olevasta ympärileikkauksesta tai joku hänen lähei- nen voisi kertoa asiasta. Tällainen tilanne on kuitenkin harvemmin, sillä ympärileikkaus tehdään yleensä todella nuorella iällä.

Terveydenhuollossa viimeistään silpomiset pitäisi tulla ilmi, esimerkiksi gynekologikäynneillä ja syn- nytyksien yhteydessä. Se, kuinka kyseisissä tapauksissa selvitetään tapahtuneen toimenpiteen laajuutta ja ajankohtaa, on epäselvää. Tällaisissa tapauksissa asiakas saattaa usein olla jo täysi- ikäinen, milloin lastensuojelun ilmoitusvelvollisuus ei enää koske viranomaisia. Lisäksi, mikäli silpo- minen olisikin tapahtunut Suomeen muuton jälkeen, rikos saattaa olla jo vanhentunut. Tällainen ri- koksen vanhentumisajan arviointi ei kuitenkaan kuulu terveyshuollon puolelle, vaan poliisille ja syyttäjille. Terveydenhuollosta poliisille ei juurikaan ilmoiteta tällaisista rikosepäilyistä haastattelui- den perusteella.

7.4 Ilmitulon haasteet

Miksi sitten poliisille tulee hyvin vähän aiheeseen liittyviä ilmoituksia ylipäättään silpomisepäilyistä? Haastatteluissa käyty pohtiminen oli lähinnä spekulatiota, sillä täyttä varmuutta asiasta ei ole. Alla olevia ongelmia kuitenkin nousi esille.

7.4.1 Rikoksen ymmärtäminen ja huomaaminen

Tyttöjen ympärileikkaus tehdään usein myös niin nuorena, etteivät uhrin itsekään välttämättä ym- märrä, mitä heille on tehty, eivätkä ymmärrä joutuneensa rikoksen uhriksi. Lisäksi haastatteluissa spekulointiin, ettei nuorena ehkä puhuta aroista aiheista niin paljoa ja mikäli on ongelmia, ne pyri- tään enemmän piiloittamaan kuin tuomaan esille. Tällöin ympärileikkaus tulisi ilmi paljon myöhem- min, esimerkiksi vasta gynekologilla. Jos taas henkilö olisi tällöin aikuinen, gynekologilla ei olisi asi- asta enää ilmoitusvelvollisuutta. Lisäksi, mikäli lapsi käytettäisiin ulkomailla ympärileikattavana

enne kesälomaa, pahimmat fyysiset oireet ja lapsen oirehtiminen ei välttämättä näkyisi enää syksyllä kouluun palatessa, eikä tulisi näin ilmi koulun henkilökunnalle.

Haastatteluissa nousi esille myös silpomisten erilaiset muodot. Tietynlaisissa tyttöjen sukuelimiin kohdistuneissa ympärileikkauksissa vahinko ei ole välttämättä silmillä nähtävä. Tällaisia ovat esimerkiksi sukuelimiin kohdistuneet pistokset, jotka kohdistuvat useimmiten klitorikseen. Mikäli toimenpiteestä on kulunut aikaa, tekotapa ja -aika voivat myös olla vaikeammin arvioitavissa. Tällaisten tapausten ilmitulo voi olla haastavaa. Täytyy kuitenkin muistaa, että myös nämä muodot aiheuttavat peruuttamattomia haittoja. Koska tällainen toimenpide on niin helpommin tehtävissä ja se on myös vaikeammin havaittavissa, nousee suurempi huoli, voidaanko tällaisia tehdä jopa Suomessa ja ovatko ne yleisempiä kuin yleisessä tiedossa onkaan.

7.4.2 Ilmoitusvelvollisuus

Viranomaisten ilmoitusvelvollisuuden puutteesta nousi keskustelua. Ilmoitusvelvollisuudella puhutaan henkilöistä, joilla on viran puolesta velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus tietyissä tapauksissa. Ilmoitusvelvollisuus on avainasemassa, jotta poliisille saadaan tietoa näistä tapauksista.

Haastatteluissa pohdittiin, ymmärretäänkö täysin ilmoitusvelvollisuuden kattavuus. Esimerkiksi tapaukset, joissa rikos olisi tapahtunut ulkomailla tai se olisi jäänyt valmistelun asteelle tai yritykseksi, kuuluvat myös ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Viranomaisten ilmoitusvelvollisuuden parantaminen nousi myös keskeiseksi haastatteluissa. Lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuus pitäisi olla paremmin tiedossa niillä, ketä se koskee. Muutama haastateltava arvioi, että rikoksen valmistelu tai yritys saatetaan jäädä joskus ilmoittamatta, samoin kuin ulkomailla tapahtuneet rikokset, koska ei tiedetä, että myös ne pitäisi ilmoittaa. Vaikka Suomen viranomaisilla ei olisikaan toimivaltaa toimia kyseisessä asiassa, niin ilmoitusvelvollisuus on siitä huolimatta olemassa lain mukaan.

Ilmoitusvelvollisuuteen liittyen nousi myös keskustelua siitä, että henkilökunta vaihtuu nykyään usein esimerkiksi terveydenhuollossa ja päiväkodeissa. Ennen käytiin enemmän samalla henkilöllä esimerkiksi lääkärissä, jolloin hoitohenkilökunta oppi tuntemaan potilaitaan. Nykyään tällaisia suhteita ei synny niin usein, eikä ihmiset lääkärillä käydessään välttämättä uskoutu niin helposti terveydenhuollon henkilökunnalle. Lisäksi työntekijät voivat ehkä tuudittautua siihen, että joku muu on nostanut esiin ympärileikkaus asian asiakkaan kanssa, esimerkiksi neuvolassa, vaikka näin ei olisi tapahtunut. Asioista pitää kuitenkin keskustella, eikä voida olettaa, että joku toinen on jo ottanut nämä asiat puheeksi. Päiväkodeissa taas päiväkodinohjaajat pystyisivät helposti huomaamaan muutokset lapsissa, mikäli he olisivat tarpeeksi tuttuja, mutta myös päiväkodeissa on kasvava ongelma henkilökunnan vaihtuvuudesta. Näin päiväkodin työntekijät eivät huomaa niin herkästi muutoksia lapsissa, eivätkä lapset ehkä luo samanlaista luottamussuhdetta ohjaajiin.

Haastateltavat olivat yhtenäisesti sitä mieltä, että lastensuojeluilmoitus pitäisi tehdä matalammalla kynnyksellä ja vähintäänkin ottaa yhteyttä lastensuojeluun tai poliisiin, mikäli tarvitsee tapauksen suhteen konsultaatioapua. Haastateltavat painottivat, että silpominen on peruuttamaton toimenpide ja siihen pitää puuttua nimenomaan ennalta estävästi. Mikäli lastensuojeluilmoitus osoittautuisikin aiheettomaksi, se olisikin vain hyvä asia.

7.4.3 Puheeksi ottaminen

Koska ilmoitusvelvollisilta tulee ilmoituksia niin vähän ja edelleen poliisille tietoon melko vähän rikosepäilyjä, haastatteluissa pohdittiin, mistä asia johtuu; eikö huolen herätessä asiasta kysytä enempää ja jäävätkö tapaukset siten pimentoon?

Kaksi yhdistystaustaista henkilöä mainitsi, että tyttöjen ympärileikkauksesta puhuminen pitäisi juurruttaa rakenteisiin esimerkiksi kouluihin paljon järjestelmällisemmin. Lasten kanssa tulisi keskustella asiasta ja se pitäisi tapahtua järjestelmällisesti esimerkiksi kaikille tietyn ikäisille eikä jättää satunnaisten kohtaamisten varaan. Näin on esimerkiksi neuvoloissa, joissa tyttöjen ympärileikkauksesta pitäisi ohjeistuksen mukaan keskustella odottavien äitien kanssa aina. Haastateltavien mukaan tässäkin on kuitenkin ollut puutteita, sillä heille on tullut ilmi tapauksia, joissa odottavilta äideiltä ei ole lainkaan kysytty asiasta, vaikka he ovat olleet lähtöisin maista, jossa on kohonnut tyttöjen ympärileikkauksen riski.

Pohdimme haastatteluissa, miksi tyttöjen ympärileikkausta aiheena ei oteta puheeksi edes silloin, kun se olisi esimerkiksi neuvolatyöntekijän velvollisuus. Kolmannen sektorin haastateltavat pohtivat, että aihe saattaa olla niin vieras ja arka, etteivät työntekijät uskalla ottaa asiaa puheeksi. Jotkut vetoavat kulttuurisensitiivisyyteen. Haastateltavat myös sanoivat, että ovat joskus kuulleet sanottavan, ettei haluta menettää yhteyttä perheeseen, eikä siksi oteta esille aihetta, joka saattaisi asettaa perheen vastakkain työntekijöiden kanssa. Haastateltavat olivat yhtä mieltä, että tällaiset väitteet eivät koskaan saisi estää asian esille ottamista, sillä lapsen turvallisuus olisi aina mentävä edelle; ei voida vedota kulttuurisensitiivisyyteen, jos vaarana on, että lasta voi uhata törkeää pahoinpitelyä. Esimerkiksi neuvolassa olisi erinomainen hetki puhua aiheesta ja ehtiä vielä muuttamaan perheen käsitystä asiasta, mikäli he olisivat ympärileikkauksen suhteen myönteisiä.

Muutama kolmannen sektorin haastateltava nosti esiin myös ”me ja muut” ajattelun. Tyttöjen ympärileikkauksia tapahtuu lähinnä ulkomaalaistaustaisissa perheissä. Voiko siis tapahtua niin, että asiasta ei puhuta tai sitä ei selvitetä enempää, koska sitä ei nähdä ”meidän” ongelmana vaan ”noiden muiden”, joten ”meidän ei tarvitse siihen puuttua, koska se ei kuulu meidän kulttuuriin”. Tällainen reaktio voi olla myös psykologinen, kun jokin asia on itselle vieras. Lisäksi joku voi asiasta enempää tietämättä jättää asian huomioimatta, koska ei ymmärrä täysin, kuinka vakavasta toimenpi-

teestä onkaan kysymys. Kaksi haastateltavista myös mainitsi esimerkin, että jos suomalaisen valkoisen tytön sukuelimet silvottaisiin, nousisiko siitä iso haloo ja keskustelu suomalaisessa yhteiskunnassa? Jätettiin asiasta puhumatta sitten piittaamattomuuttaan ja tietämättömyyttään, ongelmat on nostettava esille ja niistä on puhuttava.

7.4.4 Sulkeutuneet yhteisöt

Silpomisesta puhumiseen liittyy vaikenemisen kulttuuri. Silpomisen uhrin tai hänen läheistensä on vaikeaa ottaa asia esille useastakin eri syystä. Esittelen seuraavaksi pohdintoja, joita haastatte- luissa kävimme.

Myös muutamassa muussa haastattelussa nousi erilaiset yhteisöt Suomen sisällä esille. Suomen sisällä tuntuu olevan rinnakkaisyhteiskuntia tai niin sanottuja varjoyhteiskuntia, joilla ovat omat käytännön esimerkiksi konfliktien käsittelyyn, ikään kuin omat lait ja ratkaisumallit, jotka eivät tule vi- ranomaisten tietoon. Tällaisia on pitkään Suomessa asuneiden keskuudessa, esimerkiksi tietynlai- set uskonnolliset yhteisöt, mutta myös maahanmuuttajayhteisöjen keskuudessa. Tyttöjen ympärileikkauksien riski on taas taas lähinnä maahanmuuttajataustaisten keskuudessa, joten silpomiin liittyvät ongelmat jäisivät siten mahdollisesti piiloon tällaisiin yhteisöihin.

Siksi tietyt maahanmuuttajataustaiset yhteisöt muodostavat suurimman riskin puhuttaessa tyttöjen silpomisista. Haastatteluista tulee ilmi, että tiiviisiin yhteisöihin on usein vaikea saada kontaktia, ei- vätkä he käänny helposti poliisin puoleen vaikeissa asioissa. Tämä näkyy hiljaisuutena suomalai- siin viranomaisiin päin. Suomalaisien viranomaisten on siis hankittava luottamusta yhteisöjen si- sällä. Tällaisissa yhteisöissä on usein aivan ovat valtarakenteet ja hierarkiat. Niissä laitetaan yhtei- sön etu yksilön edun edelle ja vaietaan usein muiden asioista ulospäin. Yksilön ja perheen asema yhteisössä määrittää paljon heidän elämäänsä. Mikäli joku yksilö olisikin eri mieltä esimerkiksi tyttö- jen ympärileikkauksista, hänen on vaikea asettautua yhteisöön vastaan, mikäli tyttöjen ympärileik- kausperinnettä harjoitetaan tällaisessa yhteisössä. Näin ei myöskään musta uskalleta tehdä ilmoi- tuksia. Yksi haastateltava nosti myös esiin, että yhteisöissä ei aina välttämättä edes ajatella, että silpomisen lievimmät muodot olisivat silpomista ja siten olisivat hyväksytyjä.

Yhteisöt, joissa tyttöjen ympärileikkauksia eli silpomisista tehdään, ovat yleensä melko sulkeutuneita sisäänpäin. Niissä ei myöskään puhuta kovinkaan paljoa seksuaalisuudesta tai anneta perheen si- sällä seksuaalikasvatusta. Näin ollen lapsen kasvaessa ymmärrys omasta fysiologiasta tai seksu- aalisuudesta jää usein vähäiseksi ja siitä puhumista varjostaa häpeä. Tästä syystä voi myös johtua, ettei aiheesta uskalleta kysyä myöskään terveydenhuollossa.

7.4.5 Raskas rikosprosessi

Rikosprosessi on myös melko raskas aina asianosaisille, etenkin asianomistajalle. Uhri, joka jo ymmärtää toimenpiteen merkityksen ja luonteen, olisi vaikea puhua asiasta viranomaisille, sillä puhuessaan asiasta hän joutuisi usein hankalaan asemaan. Usein toimenpiteen tekijät tai sitä valmistelleet tai avustaneet, ovat uhrin lähiomaisia, perhettä tai sukua. Jos uhri miettii, tekeekö asiasta rikosilmoituksen ja käy läpi koko prosessin sekä sen yhteydessä joutuu usein asettautumaan perhettään ja yhteisöään vastaan, voi olla, että kokee helpommaksi jättää asiasta ilmoittamatta. Koska tyttöjen ympärileikkauksessa tekijänä on usein lähiomainen, joten voi olla, että uhri pelkää vahingoittaa omaa perhettään rikosilmoituksella. Poliisi ei ole ensimmäinen taho, jolle uhri haluaisi tämän kaltaisen asian tuoda ilmi.

Lisäksi muutama haastateltava nosti esiin ongelman, että Suomessa ei ole tyttöjen ympärileikkauksen traumaan erikoistunutta jälkihoitoa. Mikäli henkilö joutuisi käymään läpi rikosprosessin tästä asiasta, poliisilla ei olisi tahoja, joka auttaa uhria rikosprosessin ohella ja tämän jälkeen. Henkisen trauman käsittelyn lisäksi ei ole tahoja, joka tukisi uhria yhteisön hylkäämiseltä. Mikäli uhri eli asianomistaja on halukas selvittämään poliisin kanssa asiaa, yhteisö luultavasti kääntyy häntä vastaan ja hänet suljetaan yhteisön ulkopuolelle. Tämä henkinen paine tulee ymmärtää, jotta uhreja voitaisiin paremmin tukea ja siten saada ehkä yksittäisiä yhteisön jäseniä tuomaan tapauksia esille.

7.4.6 Ei rikoksia tai rikosten vähyys

Koska tapauksia tulee niin vähän ilmi, osa haastateltavista pohti, tapahtuuko näitä sitten ollenkaan vai tapahtuuko vain erittäin vähän. Yksi syy voi olla se, että ympärileikkaus on tapahtunut jo ulkomailla ennen Suomeen muuttamista eikä asianosaisilla ole ollut yhtymää Suomeen muutoinkaan, jolloin se ei kuulu Suomen rikoslain piiriin ja siten ilmoituksia ei tulekaan.

Yksi haastateltava mainitsi myös, että ennalta estävää työtä on jo tehty Suomessa pitkään, joten tyttöjen ympärileikkauksen perinne on ehkä häviämässä valistuksen, kouluttautumisen ja opiskelun kautta. Yhä harvempi jatkaa perinnettä omille jälkipolvilleen ja yleensä esimerkiksi ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajissa riski on suurempi kuin toisen sukupolven maahanmuuttajissa. Näin voisi kuvitella, että suurempi uhka on ehkä vasta maahan tulevilla perheillä.

Haastateltavat olivat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että niin kauan kuin tarkkaa tietoa tapausten määrästä ei ole, työtä on edelleen tehtävä tyttöjen silpomisen estämiseksi.

7.5 Suhtautuminen viranomaisiin

Sitä, miten asianosaiset suhtautuisivat viranomaisiin esimerkiksi poliisin esitutkinnan aikana ei pystytty täysin kartoittamaan, sillä sellaisesta ei ollut vielä juurikaan kokemuksia.

Haastatteluissa kuitenkin nostettiin esille, että mikäli joku lähestyisi poliisia asian suhteen, poliisin olisi tärkeää ottaa asia tosissaan ja selvittää se perin pohjin. Vaikka kyseisessä asiassa ei olisikaan syyte oikeutta esimerkiksi rikoksen vanhentumisen vuoksi tai muusta syystä, on asianosaiselle tärkeää ilmaista, että tällaiset asiat otetaan poliisissa vakavasti. Lisäksi, mikäli ollaan tekemisissä henkilön kanssa, jolle on jo tehty ympärileikkaus, tulisi hänet ohjata muihin tahoihin poliisin suunnalta, mikäli henkilö kokee tarvitsevansa apua asian käsittelyyn. Täytyy muistaa, että yhteisöt, joissa tyttöjen ympärileikkauksia tehdään, ovat verrattain pienet Suomessa. Mikäli joku asiasta ilmoittava kokisi, ettei poliisi ole ottanut asiaa vaadittavalla vakavuudella, tieto leviää myös yhteisöjen sisällä. Kun asia on muutenkin vaikeaa ottaa esille, niin tällöin kynnyks asian esille ottamiseen poliisin kanssa nousee edelleen ja pahimmassa tapauksessa rikoksia tai niiden valmisteluja jää ilmoittamatta.

Suhtautuminen poliisiin ja viranomaisiin jäi paljolti spekulatioksi, sillä haastateltavilla ei ollut varsinaisesti kokemuksia asiasta. Yksi haastateltava pohti, että mikäli perhe kokee ympärileikkauksen olevan omasta mielestään lapselle edunmukaista ja puolusteltavaa, heillä on luultavasti epäluottamus länsimaalaisia viranomaisia ja arvoja kohtaan. Toinen haastateltava myös mainitsi, että jotkut voisivat puolustuskeinona sanoa, etteivät tienneet asian olevan rikos, mutta haastateltava piti hyvin epätodennäköisenä, että siitä olisi Suomessa asuvan kohdalla kysymys. Ylipäätään haastateltavat olivat sitä mieltä, että yhteisön ulkopuolisille, varsinkaan viranomaisille, ei tällaisista asioista helpposti kerrota.

7.6 Viranomaisyhteistyö

Eri viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedon kulkeminen nousi haastatteluissa kriittiseksi. Tiedon liikkuvuuden pitäisi olla parempaa ylipäätään, niin viranomaisten välillä kuin poliisilaitostenkin kesken. Koulujen, varhaiskasvatuksen, terveydenhuollon, sosiaalityön, lastensuojelun ja poliisin välinen tiedonliikkuvuus pitäisi olla sujuvampaa, koordinoitumpaa ja kynnyks asian tiedusteluihin pitäisi olla paljon matalampi. Kynnyksen madaltamiseen voisi olla ratkaisuna koordinoitumpi taho poliisin puolelta, johon voisi ottaa yhteyttä ja jonka kanssa voisi konsultoida tämän tyyppisiin rikoksiin liittyen tai ylipäätään lapsirikosasioihin liittyen. Tällöin esimerkiksi koulut ja muut tahot eivät jäisi kysymysten kanssa yksin vaan voisivat soittaa tiettyyn numeroon poliisissa. Tällainen olisi kriittistä varsinkin tapauksissa, joissa kello käy, sillä asia menisi suoraan sellaiselle taholle poliisissa, joka olisi erikoistunut tämän tyyppisiin rikoksiin. Yhteistyö ei saisi olla pirstaleista, vaan jollakin pitäisi olla langat käsissä, eikä ajateltaisiin, että nyt kun olen oman hommani hoitanut, niin joku muu hoitaa loput.

Tapausta tutkittaessa yhteistyö lastensuojelun kanssa on tärkeintä. Poliisi kuitenkin keskittyy rikosten tutkimiseen, kun lastensuojelun tehtävä on turvata lapsi. Selvitetessä rikosta, poliisi tarvitsisi

myös terveydenhuollon ammattilaisia tutkimaan, kuinka vakavia vammat ovat ja milloin ympärileikkaus on mahdollisesti tehty. Lisäksi poliisitaustaiset haastateltavat pitivät syyttäjän kanssa tehtävä yhteistyötä tärkeänä, sillä tällaisista rikoksista olisi tärkeää saada oikeuskäytäntöä tulevaisuudessa.

7.7 Mitä toimenpiteitä poliisi voisi tehdä

7.7.1 Ennalta estävä työ

Haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että ennalta estävä toiminta on kaikista tärkeintä, ei vain poliisille vaan myös muiden viranomaisten ja tahojen osalta. Silpominen on peruuttamaton toimenpide, törkeä pahoinpitely ja se vaikuttaa uhrin koko loppuelämään. Haastateltavat näkivät, että poliisin työskentely eri sidosryhmien ja yhteisöjen parissa vahvistaisi tiedon liikkuvuutta sekä toisi poliisin lähelle ihmisiä. Koska tyttöjen sukuelinten silpominen on aiheena erittäin arkaluotonen, siitä keskusteleminen ja puheeksi ottaminen vaatii usein luottamussuhteen rakentamista. Siksi poliisin olisi-kin osaltaan tehtävä kaikkensa, jotta yhteydenotto kynnys poliisiin päin olisi erittäin matala.

Haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että poliisin pitäisi myös luoda paremmat yhteydet eri yhteisöihin ja olla ihmisten parissa töissä, mennä sinne missä ihmiset ovat. Tyttöjen ympärileikkaus on piilorikollisuutta. Poliisin on tehtävä paljastavaa työtä, eikä odottaa, että heille tullaan kertomaan tämän tyyppisistä rikoksista. Luottamuksen rakentaminen on kriittistä, sillä kyseessä on arkaluontoisia asioita, jotka tapahtuvat yhteisöllisissä kulttuureissa. Tällaisista asioista kerrotaan helpommin sille tutulle henkilölle. Keskustelun pitäisi olla yhteisöihin päin jatkuvaa, eikä vain silloin, kuin rikos on tapahtunut. Ylipäättään puhuminen asiasta avoimesti ja osoittaminen, että näihin asioihin puututaan.

Tätä yhteistyötä tehdessä, poliisin tulee myös varmistaa oman toiminnan neutraalisuus ja tiedostaa yhteisöjen sisällä olevat valtarakenteet. Esimerkiksi toimiessaan eri maahanmuuttajataustaisten henkilöiden tai järjestöjen parissa, tulee tietää heidän asemansa yhteisössä. Pitää varmistaa, että myös suomen kieltä osaamattomat maahanmuuttajat saavat poliisin välittämän viestin perille ilman, että sitä muuteta välikäsien kautta.

Asenteisiin voidaan vaikuttaa vain niistä puhumalla. Kaksi haastateltavaa kolmannelta sektorilta nosti esiin, että tyttöjen ja naisten lisäksi aiheesta pitäisi puhua myös miesten kanssa. Niin miehillä kuin naisilla on osansa perinteiden ja asenteiden ylläpidossa. Tyttöjä ympärileikataan, jotta heistä säilyisi siveellinen kuva ja jotta he olisivat valmiita avioliittoon. Täten miesten käsityksellä siitä, haluavatko he avioitua ympärileikatun vai ympärileikkaamattoman naisen kanssa, on erittäin suuri merkitys. Jos miehet ymmärtävät, millaisia ongelmia naisten ympärileikkaus tuo fyysisesti ja henkisesti, he todennäköisesti eivät toivo tulevan puolison olevan ympärileikattu. Tärkeitä kohderyhmiä

ovat varsinkin murrosikäiset ja nuoret aikuiset, sillä he ovat kriittisessä asemassa haitallisen perinteen katkaisemisessa.

7.7.2 Tiedonliikkuvuuden ja yhteistyön parantaminen

Myös muiden viranomaisten parissa työskentely ja yhteistyön parantaminen nähdään merkittävänä tekijänä. Esimerkiksi terveydenhuollon osaajien, opettajien, koulukuraattorien, kouluterveydenhoitajien tai päiväkodinhoitajien koulutustilaisuuksiin osallistumalla poliisi voisi madaltaa yhteydenotokynnystä poliisiin päin. Olemalla läsnä, poliisi myös osoittaa, että nämä asiat kiinnostavat poliisia ja ne ovat rikoksia, eikä poliisi käännä katsettaan pois tällaisissa tapauksissa. Lisäksi tätä kautta poliisi voisi painottaa lastensuojelun ilmoitusvelvollisuuden tärkeyttä ja konkretisoida, millaisia kaikkia eri tapauksia ilmoitusvelvollisuus koskee. Esimerkiksi törkeän henkeen ja terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelun voisi konkretisoida muille viranomaisille, että ilmoitusvelvollisuus tulee jo silloin, kun herää epäily, että tyttö aiotaan ympärileikata. Ilmoitusvelvolliset kaipaisivat ehkä myös koulutusta itse toimenpiteestä, jotta ymmärretään, kuinka voidaan tunnistaa siihen liittyviä uhkia. Yksi haastateltava myös nosti esiin, että esimerkiksi monella suomalaisella saattaa olla kuva, että tyttöjen ympärileikkauksia tapahtuu lähinnä muslimiyhteisöissä, vaikka niitä on myös tapahtunut esimerkiksi entisillä Neuvostoliiton alueilla sekä Aasiassa. Muun muassa tällaiset ongelmat saattavat olla esteenä tapauksien tunnistamiselle.

Poliisi tekee työssään myös paljon tiedottamista ja vaikuttamistyötä. Myös silpomisen osalta tarvittaisiin työtä, jolla voidaan vaikuttaa ihmisten asenteisiin. Se, että jokin asia on laissa säädetty rikokseksi, ei vielä saa ihmisiä lopettamaan sen tekemistä tai saamaan muita ihmisiä puuttumaan asiaan. Tiedon lisäämisen on havaittu vähentävän silpomisia.

Myös yhteistyö kolmannen sektorin kanssa nähtiin tärkeänä, sillä siellä on usein hyvää ymmärrystä aiheesta sekä yhteys maahanmuuttajayhteisöihin. Yksi haastateltava kuitenkin toi esille myös haasteen tähän liittyen. Lasten parissa työskentelevät ottavat herkästi yhteyttä kolmanteen sektoriin pohtiessaan yksittäisiin tapauksiin liittyviä uhkia. Kolmannella sektorilla on tällä hetkellä tärkeää osaamista ja osaavat tunnistaa ongelmia hyvin, mutta sen jatkumo on aina erillisistä rahoituksista kiinni, eikä heidän työnkuvaansa määritä samanlailla raamit kuin viranomaisia. Tiedon pitäisi kuitenkin liikkua esimerkiksi koulujen kautta suoraan poliisille ilman välikäsiä.

Haastateltavat kaipasivat poliisin taholta selkeämpää tahoja, johon ottaa yhteys epäselvissä tapauksissa. Kolmannen sektorin haastateltavat olivat sitä mieltä, että olisi hyvä olla tietyt henkilöt poliisilaitoksissa, joihin esimerkiksi päiväkodeista tai kouluista voitaisiin ottaa yhteyttä matalalla kynnyksellä. Tällöin puhelut ja kyselyt menisivät aina henkilöille, jolla olisi poliisissa erityisosamista asialle. Yksi poliisitaustainen haastateltava mainitsi, että jokaisella laitoksella voisi olla esimerkiksi yksi puhelinnumero, johon lastensuojelun ilmoitusvelvolliset voisivat ottaa yhteyttä viikon

jokaisena päivänä epäselvissä tapauksissa. Tällainen voisi olla poliisilta käden ojennus muille tahoille haastavien säännöksiä tulkitsemiselle ja yhteistyön edistämiseksi.

7.7.3 Sisäinen koulutus

Poliisitaustaiset haastateltavat nostivat esille, että poliisissa kyllä uskalletaan puhua asioista ja toimia, kunhan osattaisiin kysyä oikeat kysymykset, kun tällainen tapaus tulisi esille. Poliisiin kaivattaisiin suoraviivaisempia ohjeita asian tiimoilta. Mikäli ympärileikkaus olisi jo tapahtunut, asia olisi ehkä selkeämpi, mutta varsinkin epäselvät tapaukset, joissa ympärileikkaus on vasta suunnitteilla, suoraviivaisempi ohjeistus olisi tärkeää. Esimerkiksi mitä olisi otettava huomioon, jos poliisille ilmoitetaan epäilystä, että tytön ympärileikkaus olisi suunnitteilla; kuka ottaa asian puheeksi vanhempien kanssa ja miten asia otetaan puheeksi ja turvataan lapsi niin, ettei perhe poistu vielä nopeammin maasta.

Aiheen laajamittaisempi ymmärrys on vielä puutteellista Suomessa eri tahoilla. Poliisissa ymmärretään väkivaltarikosten vakavuus ja niiden tutkiminen onkin hyvällä tasolla. Yhteisöllisellä tai kulttuuriin liittyvällä väkivallalla on kuitenkin erityispiirteitä. Tällaisen väkivallan hahmottaminen kaikkine ulottuvuuksineen on hankalampaa. Poliisissa on jo paljon erikoisosaamista, mutta kattavampaa ymmärrystä kaikkien poliisien keskuudessa ehkä kaivattaisiin.

Poliisin sisäinen koulutus ja ohjeistus olisi myös tärkeää, jotta esimerkiksi rikosilmoitustenkirjaamisessa osattaisiin tunnistaa rikoksen piirteet ja ohjata se oikeaan paikkaan.

7.8 Silpomisepäily ulkomaanmatkaan liittyen

Kysyin haastatteluissa myös, millaisia asioita pitäisi ottaa huomioon, mikäli nousee huoli ulkomaille lähetettävästä työstä, johon voisi liittyä silpomisepäily.

Mikäli poliisille tulisi tietoon tapaus, jossa nousisi epäily tytön lähettämistä ulkomaille ympärileikattavaksi, alettaisiin asiaa selvittämään enemmän. Syyttäjän kanssa voisi tehdä yhteistyötä, onko jutussa sellaisia piirteitä, että sitä alettaisiin tutkimaan törkeään henkeen ja terveyteen kohdistuvan rikoksen valmisteluna. Tällöin poliisilla on mahdollisuuksia erilaisiin pakkokeinoihin. Yhteistyö lastensuojelun kanssa on tärkeää, koska lastensuojelulla velvoite toimia lapsen edun mukaisesti ja arvioida esimerkiksi kiireellisen sijoituksen mahdollisuus. Mikäli asia ei etenisikään esitutkinnasta syyteharkintaan tai syyte jätettäisiin nostamatta, ulkomaanmatka saataisiin kuitenkin mahdollisesti estettyä.

Kolmannen sektorin haastateltavat nostivat tärkeäksi asiasta keskustelun lapsen kanssa. Lapselle ei kerrota yleensä, mikäli olisi suunnitteilla tytön ympärileikkaus, mutta lapselta voi tiedustella esi-

merkiksi mihin ollaan menossa ja kenen kanssa. Vaikka huoli matkasta heräisi, mutta mitään varteenotettavaa syytä estää matkaa ei ilmenisi, olisi lapsen kanssa myös hyvä keskustella matkan jälkeen päiväkodissa tai koulussa, miten matka on mennyt. Asiaa ei saisi unohtaa, vaikka heränneen huolen jälkeen ei saataisikaan konkreettisempaa näyttöä matkan tarkoituksesta.

Vaatii ammatillista sensitiivisyyttä jutella lasten vanhempien kanssa asiasta, kun huoli herää. Matka voi olla myös vain normaali ulkomaan matka tai päinvastoin, vanhemmat saattavat lähteä maasta vielä nopeammin, kun viranomaiset ottavat heidän kanssaan asian puheeksi. Viranomaisten olisi hyvä pohtia, ottaako asian puheeksi ensimmäisenä koulusta työntekijä, sosiaalityöntekijä, poliisi vai joku muu taho. Ulkomaille lähdetään lukuisista muistakin syistä ja siksi vaatii hyvää tulkintaa huomata viitteet, jotka voisivat viitata tytön ympärileikkaus uhkaan. Mikäli herää varteenotettava huolta ja matka saataisiinkin estettyä, on hyvä myös huomioida, onko perheessä mahdollisesti muita lapsia, joihin voisi kohdistua sama uhka. Mikäli vanhemmat suunnittelisivat tosissaan tytön ympärileikkausta ja viranomaiset puuttuisivat asiaan yhden lapsen kohdalla, voisi olla riski, että seuraavan tytön kohdalla matkasta ei puhuta lapselle ja sinne lähdetään yllättäen, jottei asiaan ehditä puuttua.

Kun keskustellaan perheen kanssa, olisi tärkeää keskustella rehellisesti siitä, tietävätkö vanhemmat mitä ympärileikkaus on ja millaisia haittoja siitä on, mitä se heille merkitsee ja mitä he siitä ajattelevat. Lisäksi tuoda selkeästi esiin sen rangaistavuus Suomen rikoslaissa. On myös tärkeää keskustella siitä, että joskus ulkomaille asuvat sukulaiset ovat saattaneet suunnitella tyttöjen ympärileikkausta vanhempien tietämättä, kun perhe tulee kylään kotimaahansa. Kohdemaassa saattaa olla myös muuten painostusta asian suhteen sukulaisilta. Tällaisesta riskistä on myös tärkeä puhua, jotta vanhemmat tiedostavat tilanteen, voivat harkita matkaansa uudelleen ja ymmärtävät viranomaisten puuttuvan asiaan. Vanhemmille on kerrottava, että he ovat vastuussa asiasta.

Haastatteluista nousi ilmi tiettyjä teemoja, mistä voi muodostaa riskiarviota. Lapsen iästä voidaan päätellä, kuuluuko hän riskiryhmään. Hänen vanhemmistaan voidaan selvittää, kauanko he ovat olleet Suomessa, koska esimerkiksi toisen polven maahanmuuttajilla riski on vähäisempi ja riski suurempi vasta maahan tulleilla. Voidaan myös selvittää kenen kanssa tyttö matkustaa. Mikäli matkaan lähtee isommasta perheestä ainoastaan nuori tyttö, voidaan pohtia miksi. Jos tiedetään, että perheessä on vanhemmille sisaruksille tehty ennen Suomeen muuttoa, myös myöhemmin syntyneet tytöt saattavat olla riskissä. Mikäli matkustettavassa kohdemaassa on kriisi, herää kysymys, miksi nuorta lasta ollaan viemässä tällaisella alueella; minkä vuoksi tällainen riski otetaan. Voidaan selvittää, millainen riski kohdemaassa on ja onko tyttöjen ympärileikkauksen esiintyvyys siellä suuri. Lapsi ei itse yleensä tiedä mitä odottaa, mutta hänelle on saatettu puhua juhlista tai lahjoista, joita hänelle järjestetään. Tällainen voi merkitä tytön ympärileikkausta, sillä joskus perinnettä juhlistetaan. Täytyy kuitenkin muistaa, että juhlia ja lahjoja voi olla hyvin myös muista syistä. Mikään

edellä mainitusta ei vielä osoita itsessään mitään, mutta tällaisten kysymysten kautta voidaan hahmottaa tilannetta. On myös hyvä havainnoida, että joskus ulkomaanmatkaan saattaa liittyä myös esimerkiksi pakkoavioliiton uhkaa.

7.9 Loppu pohdintoja haastattelun tuloksista

Moni haastateltava totesi, että on yhtä suuri kysymysmerkki, mikä on Suomen tilanne tyttöjen ympärileikkausten suhteen. Siitä mikä tilanne Suomessa on tyttöjen ympärileikkauksen suhteen, on vain spekulatioita. Haastatteluissa nousi esiin THL:n arvio Suomessa riskin alla elävistä tytöistä ja naisista, mutta se perustuu vain laskennalliseen arvioon. Haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että faktojen ja tarkkojen tilastojen puuttuminen on ongelmallista.

Ei riitä, että ihmisille sanotaan ympärileikkauksen olevan rikos. Haastateltavien mielestä Suomessa kyllä on tehty valistustyötä sen eteen, että tämä asia tiedostetaan. Sen tiedostaminen, että asia on rikos, ei kuitenkaan välttämättä yksin saa ihmisiä lopettamaan tyttöjen ympärileikkauksia. Syyt tyttöjen ympärileikkaukselle ovat asenteissa ja yhteisöjen valtarakenteissa. Vaikka perhe ei itse olisikaan tytön ympärileikkauksen kannalla, paine yhteisöstä saattaa olla niin kova, että vaikka tietää asian olevan kielletty, valitaan itselle se ”pienempi paha” ja pidetään yhteisön tuki taustalla. Itselle saatetaan myös perustella, että koska näin on tehty itsellekin ja koko suvulla vuosisatojen ajan, miksi en tekisi myös lapselleni. Lisäksi yhteisö saattaa suojella jäseniään, joten asioita ei tuoda ulkopuolisille esille. Ajatusmallien muuttamine vie aikaa.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Johtopäätöksissä yhdistän teoriaa sekä haastatteluista kerättyä tietoa. Pohdinta tulee painottamaan haastatteluihin, sillä juuri niillä on lähdetty hankkimaan sitä tietoa, jota ei ole ollut saatavilla jo tehdyistä tutkimuksista; vastauksia tutkimuskysymyksiini.

8.1 Miksi silpomistapauksia tulee niin vähän poliisin tietoon?

Haastateltavilla oli tullut melko vähän silpomistapauksia tietoon. Tämä herättääkin kysymyksiä, onko Suomessa tehtäviä tai Suomesta ulkomaille silvottavaksi lähetettäviä erittäin vähän vai ovatko ne niin piilorikollisuutta, että ne eivät tule viranomaisten tietoon.

Tyttöjen silpomiset täyttävät törkeän pahoinpitelyn, tai vähintäänkin pahoinpitelyn, tunnusmerkistön. Silpominen on kuitenkin osa paljon laajempaa ja monimutkaisempaa ongelmaa. Sitä ei voida tarkastella ainoastaan yhtenä rikoksena, joka selvitetään ja ratkaistaan. Silpominen on osa yhteisöjen sisällä olevia valtarakenteita. Jotta Suomen viranomaiset pystyisivät tuomaan ilmi rikosepäilyjä ja tekemään ennalta estävää työtä silpomisen estämiseksi, tarvitsisivat viranomaiset laajempaa

ymmärrystä siitä kontekstista, jossa silpomisia tehdään sekä paljon suunnitellumpaa ja tehokkaampaa juuritason työskentelyä. Poliisille tieto lapsiin kohdistuneesta tapahtuneesta rikoksesta tai sen uhasta tulee yleensä varhaiskasvatuksesta, kouluista, kouluterveydenhuolloilta tai muilta lasten ja nuorten parissa työskenteleviltä. Siksi olisi äärimmäisen tärkeää, että silpomiin liittyviä rikoksia tai epäiltyjä rikoksen yrityksiä tunnistettaisiin ja niistä ilmoitettaisiin lastensuojeluun ja poliisille.

Silpominen on osa kunniaväkivaltaa ja se tapahtuu maahanmuuttajayhteisöjen sisällä. Yhteisöt usein vaikenevat ulospäin asioista, joita ei uskota valtaväestön hyväksyvän. Tyttöjen silpomiset on aiheena vaiettu myös yhteisöjen sisällä. Usein uhrin itsekään eivät tiedä, mikä heitä odottaa tai mitä heille on jo tapahtunut.

8.2 Mitä toimenpiteitä poliisi voisi tehdä?

8.2.1 Yhteisöjen parissa toimiminen ja luottamuksen rakentaminen

Poliisiin tarvittaisiin lisää ennalta estävää työtä, joka jalkautuu yhteisöjen pariin. Vanhanaikainen lähipoliisi toiminta tuntuu olevan vähenemässä, mutta juuri sen kaltainen työ saavuttaa kansalaiset. Ilman aitoa luottamusta poliisin puoleen ei tulla kääntymään vaikeissa tilanteissa. Mikäli poliisilla olisi rakennettu jo hyvät yhteydet maahanmuuttajayhteisöihin, ongelmista keskusteltaisiin poliisin kanssa enemmän.

Mielestäni ennalta estävään työhön tarvitaan ihmisiä, jotka ymmärtävät laajemmin erilaisia yhteisöjä, niiden kulttuureita ja valtarakenteita. Yhteistyö yhteisöjen kanssa pitäisi olla paljon tiiviimpää ja syvällisempää. Ennalta estävä työ vaatii taas poliisilta paljon resursseja, joita ei välttämättä ole tarpeeksi. Silti tällainen työ ei ainoastaan edistä tyttöjen silpomisten esille tuomista vaan auttaa myös monien muiden rikosten ennalta ehkäisyssä sekä vaikuttaa nuorten asenteisiin poliisia kohtaan.

Perheiden kanssa keskustelu ei mene koskaan hukkaan huolen herätessä, vaikka tyttöjen ympärileikkaukset eivät kyseistä perhettä koskettaisikaan. Aiheesta keskusteleminen lisää aina myös tietoutta ja mahdollisesti keskustelua yhteisön sisällä jälkeenpäin. Lisäksi aiheesta keskustelemalla saa ehkä tietoa yhteisöjen sisällä olevasta tilanteesta. On myös erittäin tärkeää välittää viestiä, että Suomessa viranomaiset ovat kiinnostuneita asioista ja puuttuvat asioihin. Viranomaisten aktiivinen puuttuminen tyttöjen ympärileikkauksiin ja tämän viestittäminen auttaa osaltaan myös niitä maahanmuuttajaperheitä, jotka eivät itse kannata silpomista. Yhteisön sisältä tulevaa painostusta on helpompi torjua perustelemalla, että ei haluta joutua vaikeuksiin suomalaisten viranomaisten kanssa. Puhuesssa on myös tärkeä tuoda esiin, ettei tuomita kulttuuria vaan väkivaltaa.

8.2.2 Koulutus ja selkeämmät

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen on osa kunniaväkivaltaa ja molempia väkivallan muotoja esiintyy enemmän maahanmuuttajataustaisten yhteisöjen parissa. Koska maahanmuuttajataustaisia on väestömäärällisesti eniten pääkaupunkiseuduilla ja muutenkin isoimmilla paikkakunnilla Suomessa, luulen, että myös osaaminen ammattilaisten keskuudessa kyseisistä väkivallan muodoista keskittynyt Suomessa epätasaisesti. Siksi valtakunnallisia koulutuksia ja poliisille selkeitä ohjeistuksia olisi hyvä luoda enemmän. Kun poliisiin ottaa yhteyttä esimerkiksi huolestunut opettaja, yhteydenoton päässä voi olla kuka tahansa poliisimies tai poliisinaisen. Kun esimerkin opettaja kertoo, että yksi oppilaista ei ole tullut paikalla kouluun pitkään aikaa tai hänellä on herännyt huoli valmisteltavasta ulkomaanmatkasta, tulee viranomaisen osata kysyä tarkentavia kysymyksiä ja siten tehdä riskiarviota tapauksesta. Näin ollen poliisissa tulisi lisätä koulutusta kattavammin, jotta myös erikoisosaamisen ulkopuolella olevat yksittäiset poliisit osaisivat tunnistaa hälytysmerkit, esimerkiksi ulkomaille lähetettävien rikosepäilyjen osalta.

Monissa haastatelluissa aiheissa keskusteltiin esimerkiksi varhaiskasvatuksen, koulujen tai terveydenhuollon toimintatavoista. Näihin ei poliisiorganisaatiosta voida tietenkään saada suoraan muutoksia aikaan. Siksi poliisi voikin ehkä lähinnä madaltaa kysymisen kynnyttä epävarmoissa tai tulkinnanvaraisissa tilanteissa. Haastateltavat nostivat yhtäläisesti esiin ongelman, että esimerkiksi terveydenhuollolla ja kouluilla oli liian korkea kynnys ottaa poliisin yhteyttä ja kysyä epäselvissä tilanteissa. Kyse on kuitenkin lapsen kohdistuvasta vakavasta väkivallasta, jolloin epävarmoissa tilanteissa tulisi olla helppo ottaa yhteyttä ja kysyä. Kuten haastateltavat toivat esiin, että poliisissa pitäisi selkeämmin olla esillä yhteystiedot ja ehkä jopa selkeämmin nimetyt ihmiset tai ryhmä, joihin otetaan yhteyttä tällaisissa tapauksissa poliisissa.

9 POHDINTA

9.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Päätin tehdä opinnäytetyöstäni julkisen, jotta sitä voi lukea mahdollisimman moni. Mielestäni aihe on sellainen, että tällä hetkellä tiedon levittäminen, avoimuus sekä keskustelun aloittaminen on tärkeää.

Opinnäytetyöni muoto oli tutkimuksellinen ja suoritin sen haastattelututkimuksena. Haastatteluita varten tarvitsin tutkimusluvan Poliisiammattikorkeakoululta ja hain sen syksyllä 2021 ennen haastatteluita. Päätin tehdä opinnäytetyöstäni julkisen, enkä siten sisällyttänyt siihen mitään salassa pidettävää tietoa. Haastattelut suoritin luottamuksellisesti läpi tutkimusluvan saatua. Ennen haastatteluita haastateltavat antoivat suostumuksen haastatteluihin sekä sovimme heidän anonymiteetis-

taan. Haastattelumateriaalia tutkinnan aikana käsitteli minun tutkijan lisäksi vain opinnäytetyön ohjaajani. Haastattelumateriaali säilytin vain omalla tietoturvasuojatulla tietokoneellani tai oppilaitoksen turvaverkossa olevilla tietokoneilla. Mikäli nauhoitin haastatteluja, kerroin ja sovin tämän aina etukäteen haastateltavan kanssa. Nauhoituksilla pyrin myös varmistamaan haastateltavilta saadun tiedon säilymisen sellaisenaan analysoituihin tuloksiin, sillä pystyn tutkielmani kirjoittamisen aikana kertaamaan haastatteluja. Nauhoitteet ja haastatteluihin liittyvän materiaali hävitettiin heti, kun opinnäytetyö valmistui.

Pyrin opinnäytetyössäni käsittelemään aihetta objektiivisesti. Kaikkia yksityiskohtia ja näkökulmia en haastatteluista pystynyt kokoamaan tähän tutkielmaan, sillä haastattelut olivat melko kattavia ja haastatteluissa tuli myös aiheen ulkopuolelta asiaa. Haastatteluista pyrin ottamaan opinnäytetyön tuloksiin kattavasti sellaiset vastaukset, joihin olin hakenut kysymyksilläni vastauksia sekä sellaiset teemoja, jotka toistuivat ja nousivat esiin. Sitten jotkut yksittäiset asiat ovat jääneet pois. Teemat tuntuivat myös pyörivän ajoittain enemmän muiden viranomaisten kuin poliisin taholla, ehkä juuri siitä syystä, että poliisi on ollut niin vähän aiheen kanssa tekemisissä.

En ole opinnäytetyössäni yksilöinyt haastateltavia kovinkaan tarkkaan. En ole myöskään litteroinut haastatteluja yksityiskohtaisesti. Tein tämän tietoisena valinnan silläkin kustannuksella, että se heikentäisi osakseen tutkimuksen läpinäkyvyyttä tai avoimuutta. Pohdin kovasti haastateltavien yksilöintiä, mutta koin, että se olisi vaarantanut haastateltavien anonymiteetin. Samasta syystä en litteroinut vastauksia tarkemmin, enkä avannut tarkempia yksityiskohtia, joita esimerkiksi kävimme haastatteluista yksittäisistä tapauksista tai asiakkaista. Tyttöjen silpominen aiheena on vielä niin marginaalinen Suomessa ja sen parissa ei työskentele kovinkaan moni, joten anonymiteetin vuoksi teemaa oli käsiteltävä opinnäytetyössä melko yleisesti.

Suurin osa kirjallisista lähteistä on kerätty verkosta, mikä ei ole lähtökohtaisesti yhtä luotettavaa kuin kirjalliset lähteet. Aiheeseen liittyviä Suomeen pohjautuvaa kirjallisuutta ei ollut paljoakaan saatavilla. Teoriapohjaa en avannut suuremmin tässä työssä, sillä tein valinnan, että painotan työni haastattelun tuloksiin. Teoriapohjaa ja tietoa aiheesta on jo löydettävissä julkisista lähteistä, mutta tällaista haastattelua ei ole ainakaan oman tiedon mukaan tehty Poliisiammattikorkeakoulun loppu-työissä.

Mielestäni aihe on ajankohtainen ja hyödyllinen poliisiorganisaatiolle. Tehdessäni opinnäytetyötäni, itselläni heräsin myös monia jatkotutkimusaiheita mieleen, joita avaan myöhemmin lisää.

9.2 Toteutuksen onnistuminen ja itsearviointi

Omasta mielestäni sain tutkimukseni kautta vastattua itseni esittämiin tutkimuskysymyksiin, sillä laajuudella kuin olin suunnitellutkin. Vaikka tiesinkin aiheesta jo etukäteen paljonkin, avasi haastattelut itsellenikin paljon uutta aiheesta.

Haastatteluvastauksien läpikäyminen oli hieman haastavaa, sillä haastattelut olivat melko laajoja. Haastatteluita oli seitsemän, joista jokaisesta oli äänitteitä kestoaltaan noin 35 min – 1h 40 min. Haastatteluiden läpi käyminen ja tarkastaminen oli iso työ. Koska tietomäärä oli iso ja yksityiskohtia oli paljon, on myös haastatteluiden avaamisessa aina mahdollisuus myös yksittäisille virheille.

Teoriaosuuteen en panostanut tässä työssä ajallisesti niin paljon kuin haastatteluihin, mikä oli tietoinen valinta. Tämä johtui siitä syystä, että sitä tietoa on saatavilla muutenkin julkisista lähteistä. Lakipuolen tulkintoja olisi voinut avata vielä enemmän, sillä laki antaa juuri pohjan poliisin työlle.

9.3 Jatkotutkimusmahdollisuudet

Haastattelin työhöni seitsemää ihmistä. Ihmiset ovat aina yksilöitä ja haastateltavien vastaukset edustavat aina haastateltavan yksilökohtaista kokemusta työssä havaituista asioista, joten tämän tutkimuksen johtopäätökset eivät välttämättä edusta kaikkien aiheen parissa työskentelevien mielenkiintoja. Siksi myös laajempi tutkimus aiheesta olisi mielenkiintoista toteuttaa, esimerkiksi laajalla verkkokyselyllä poliisiorganisaatiossa työskenteleville. Tässä voitaisiin kartoittaa poliisien tietoutta asiasta sekä kuinka paljon he ovat itse kohdanneet työssä tällaisia tapauksia.

Suomessa ei ole vielä tyttöjen ympärileikkauksista, silpomisista, ollenkaan oikeuskäytäntöä. Mikäli poliisille tulisi ilmi rikosepäily, joka osoittautuisi aiheelliseksi, olisi sellaisen esitutkinnan aikana kriittistä olla yhteydessä syyttäjään heti tutkinnan alkuvaiheista saakka. Mitä enemmän Suomeen saataisiin tapauksia, jota etenisivät syyteharkintaan ja edelleen tuomioistuin käsittelyihin, näin myös Suomeen saataisi oikeuskäytäntöä aiheen parista. Tätä ennen olisi ehkäpä mielenkiintoista tarkastella ulkomailla syntyneitä oikeuskäytäntöjä ja vertailla maiden välistä viranomaistoimintaa. Kiinnostavaa olisi muun muassa tietää enemmän, kuinka kyseiset rikokset ovat tulleet ilmi viranomaisille ja kuinka niitä on tutkittu.

Yksi jatkotutkimuksen aihe olisi ehdottomasti ilmoitusvelvollisuuden täyttymisen tutkiminen, esimerkiksi laajalla anonyymillä nettipohjaisella kyselyllä kaikille sellaisille tahoille, jotka ovat ilmoitusvelvollisia. Varsinkin terveydenhuolto on jäänyt kovin etäiseksi poliisista silpomisiin liittyvissä tapauksissa.

Haastatteluissa tuli myös esiin kouluissa tehtävät ikävuositarkastukset, joissa kysytään fyysisestä väkivallasta ja kaltoinkohtelusta. Haastatteluissa pohdittiin sitä, miten kysymykset kysytään lapsilta;

kuinka nämä kysymykset on aseteltu tai mitä niissä tarkasti kysytään ja ovatko kysymykset sellaisia, että niistä voisi tulla esiin tyttöjen silpomisepäily. Kysymys pitäisi olla sellainen, että lapsi ymmärtää sen. Lapsen olisi ymmärrettävä, mitä ympärileikkaus tai silpominen tarkoittaa sekä pitäisi ymmärtää silpomisen olevan väkivaltaa, jotta osaisi tuoda asian esille. Tällaiset kyselyt voisi potentiaalisesti olla paikka, jossa lapsi voitaisiin saada kertomaan asiasta ilman vanhempien läsnäoloa. Se, onko tällainen jatkotutkimus Poliisiammattikorkeakoulun vai sosiaalipuolen opintojen alaa, on asia erikseen.

Kuten jo tutkimuksestani on tullut ilmi, tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen esiintyvyydestä on Suomessa vielä verrattain vähän tutkimusta ja faktatietoa. Aihe tarvitsisi mielestäni paljon enemmän huomiota ja tilastointia, varsinkin terveydenhuollosta.

9.4 Yhteenveto

Tämän tutkimuksen ja haastatteluiden kautta ymmärrys asian monimutkaisuudesta on korostunut. Tutkielman nostaa esiin mielestäni tärkeitä epäkohtia tiedonliikkuvuudessa ja silpomisperinteen katkaisussa. Silti kokonaisuudessaan silpomisperinteen harjoittamisesta, siihen liittyvistä asenteista yhteisöjen sisällä sekä faktuaalisista luvuista, kenelle toimenpide on tehty ja milloin, on edelleen suuri kysymysmerkki Suomessa.

Suomessa on tehty vuosi vuodelta yhä enemmän silpomisen vastaista työtä. Tietoisuutta on lisätty, aiheesta on järjestetty koulutuksia ja erilaisia toimintasuunnitelmia on tehty. Silti jäin itse pohtimaan tutkimusta tehdessäni, onko edellä mainittu työ jalkautunut tarpeeksi konkretiaan? Kouluttaminen ja ohjeistukset eivät riitä, mikäli yksittäiset työntekijät eivät tee muutosta omassa työssään, eivätkä ota ongelmakohtia tarpeeksi rohkeasti esille. Aiheesta pitää pystyä keskustelemaan.

Tyttöjen ympärileikkaus eli silpominen on Suomessa rikos. Tämä ei kuitenkaan yksistään riitä siihen, ettei sitä tehtäisi. Tyttöjen ympärileikkauksen saa loppumaan ainoastaan vaikuttamalla maahanmuuttajayhteisöjen ja maahanmuuttajataustaisten henkilöiden käsitykseen silpomisista ja siihen liittyvistä kunnia-kysymyksistä. Silpominen on toimenpiteenä peruuttamaton ja viranomaisen tulisi keskittyä ennalta estävään työhön.

LÄHTEET

Ahmed, Ujuni. Fenix Helsinki ry asiantuntijalausunto. Eduskunta. KAA 1/2019 vp LaV 03.10.2019. Luettavissa: <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2019-AK-262334.pdf>. Luettu 20.7.2021.

Ajantasainen lainsäädäntö, 19.12.1889/39 Rikoslaki. Finlex.fi. Luettavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=rikoslaki>. Luettu 11.6.2021.

Ajantasainen lainsäädäntö, 13.4.2007/417 Lastensuojelulaki. Finlex.fi. Luettavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki>. Luettu 11.6.2021.

Ajantasainen lainsäädäntö, 11.6.1999/731 Suomen perustuslaki. Finlex.fi. Luettavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perustuslaki>. Luettu 11.6.2021.

Ajantasainen lainsäädäntö, 60/1991 Yleissopimus lapsen oikeuksista. Finlex.fi. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060>. Viitattu 11.12.2021.

Ajantasainen lainsäädäntö, 68/1986 Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus. Finlex.fi. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1986/19860068#idm45237815572800>. Luettu 11.12.2021.

Eduskunta, Lakivaliokunta, Valiokunnan mietintö Tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltäminen (KAA 1/2019 vp). Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Sivut/LaVM_6+2020.aspx. Luettu 20.7.2021.

Enqvist, Måns. Poliisihallitus asiantuntijalausunto. Eduskunta. KAA1/2019 vp LaV 03.12.2019. Luettavissa: <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2019-AK-277818.pdf>. Luettu 25.8.2021.

Fenix Helsinki Ry & Ahmed, Ujuni & Ylisprangar, Emmi, 2017. Selvitys Suomessa syntyneiden tyttöjen ympärileikkauksesta. Luettavissa: <https://www.fenixhelsinki.com//selvitys-suomessa-syntyneiden-tyttojien-ymparileikkauksesta/>. Luettu 5.9.2021.

Haapala, Maiju & Nenonen, Matleena. Kulttuuri ei lyö, vaan ihmiset: Case-tutkimus kunniaväkivalan erityispiirteistä ja niiden tunnistamisesta rikostapauksessa. Poliisiammattikorkeakoulu, 2017.

Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/137623/ON_Haapala_Nenonen.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 5.5.2021.

Ihmisoikeusliitto ry, KokoNainen -projekti, Helsinki. 2004. Tyttöjen ja naisten ympärileikkaus Suomessa – Asiantuntijaryhmän suositukset sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle. Luettavissa: https://ihmisoikeusliitto.fi/wp-content/uploads/2014/05/Tyttöjen_ja_naisten_ymparileikkaus_Suomessa_Suositus_sosiaali_ja_terveydenhuollon_henkilostolle_IOL_2011.pdf. Luettu 5.5.2021.

Ihmisoikeusliitto.fi. YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Luettavissa: <https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeudet/ihmisoikeuksien-julistus/>. Luettu: 11.12.2021.

Kansalaisaloite 3056 ”Tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltäminen”. OM 75/52/2018. Kansalaisaloite.fi. Luettavissa: <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/3056>. Luettu 1.3.2021.

Klemetti, Reija & Raussi-Lehto, Eija. 2014. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Edistä, ehkäise, vaikuta – Seksu- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014-2020. Luettavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116162/THL_OPAS33_VERKKO9.3.2016.pdf?sequence=3&isAllowed=y. Luettu 13.4.2021.

Koukkula, Mimmi & Klemetti, Reija. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) asiantuntijalausunto. Eduskunta. KAA 1/2019 vp LaV 03.10.2019. Luettavissa: <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2019-AK-262335.pdf>. Luettu 1.6.2021.

Koukkula, Minni & Klemetti, Reija. 2021. Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen (FGM) estämisen toimenpideohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki 2021. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162904/STM_2021_16_J.pdf. Luettu 1.8.2021.

Numri, Reet. 2005. Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta: opas sosiaali- ja terveysalan auttamistyöhön. Sosiaali- ja terveysministeriö; Työministeriö; Monika-naiset liitto, Helsinki. ISBN: 952-00-1743-7. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74349/Opp_0515_Mamunaiset.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Oksanen, Maarit. Kunniaan liittyvän väkivallan tunnistaminen poliisityössä – Kunniamotiivi rikosilmoituksissa. Poliisiammattikorkeakoulu, 2017. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/133703/ON_Oksanen%20Maarit.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 5.4.2021.

Rämö, Hannakaisa & Sofizade, Norieh. Tyttöjen ja naisten ympärileikkaus – Tietopaketti terveydenhuollon ammattilaisille. Helsinki, kevät 2018, 44.s, 3 liitettä. Suora linkki:

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/141301/Ramo_Hannakaisa_Sofizade_Norieh.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 5.6.2021.

Sherif, Mardiya & Mohamud Barre, Zeinab. Somalinaisten kokemuksia naisten ympärileikkauksista. Helsinki, syksy 2011, 58.s, 5 liitettä. Suora linkki: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/35488/Mohamud_Barre_Zeinab.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 27.2.2021.

Sopimusteksti Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta. 53/2015. Finlex.fi. Luettavissa: https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2015/20150053/20150053_2#idp447064048. Luettu 27.2.2021.

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen eli ympärileikkaus. Thl.fi. Luettavissa: https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-seksuaali-ja-lisaantymisterveys/tyttojen-ja-naisten-sukuelinten-silpomisen-estaminen/tyttojen-ja-naisten-sukuelinten-silpominen-eli-ymparileikkaus#Mit%C3%A4_silpominen_on?. Luettu 5.6.2021.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2020. Tyttöjen ja naisten ympärileikkaus – esiintyvyys Kouluterveyskyselyssä ja syntyneiden lasten rekisterissä. Luettavissa: <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2020-AK-307979.pdf>. Luettu 1.3.2021.

Tiilikainen, Marja. 2004. Tyttöjen ja naisten ympärileikkaus Suomessa; Asiantuntijaryhmän suositukset sosiaali- ja terveyshuollon henkilöstölle. Ihmisoikeusliitto ry. Luettavissa: https://ihmisoikeusliitto.fi/wp-content/uploads/2014/05/Tyttöjen_ja_naisten_ymparileikkaus_Suomessa_Suositus_sosiaali_ja_terveydenhuollon_henkilostolle_IOL_2011.pdf. Luettu 20.5.2021.

World Health Organization. Who.fi. Luettavissa: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation>. Luettu 5.6.2021.

LIITE 1: SAATEKIRJE HAASTATTELTAVILLE

Hei,

Kiitos vielä, että osoititte kiinnostusta opinnäytetyöhöni *”Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen väkivallan muotona”* suostumalla tutkimukseni haastatteluun.

Poliisiammattikorkeakoulu on nyt myöntänyt tutkimusluvan tutkimukseni haastatteluihin. Opinnäytetyö tulee olemaan julkinen, eikä siinä käsitellä salassa pidettäviä tietoja. Tutkielmassani ei tule haastateltavien henkilöllisyys tietoon.

Sovimme aikaisemmin puhelimitse haastattelun xxx aikaan xxx tiloihin. Haastatteluun on hyvä varata aikaa noin 1h. Viestin liitteenä on haastattelussa käytävät kysymykset.

Mikäli ilmenee kysyttävää haastatteluun tai liitteenä oleviin kysymyksiin liittyen, minuun voi olla yhteydessä sähköpostilla tai puhelimitse.

Ystävällisin terveisin,

Anita Asikainen

p. xxxx

anita.asikainen@edu.polamk.fi

LIITE 2: HAASTATTELUKYSYMYKSET

- 1) Esitteletkö itsesi ja työtehtäväsi?
- 2) Miten olet ollut työn parissa tekemisissä tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen parissa?
- 3) Miten tapaukset ovat tulleet ilmi sinulle / poliisille?
- 4) Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisia tulee poliisin tietoon melko vähän. Osaatko sanoa mistä tämä johtuu?
- 5) Miten koet, että silpomisen läpikäyneet suhtautuvat poliisiin viranomaisena?
- 6) Miten koet, että silpomisen läpikäyneiden / uhan alla elävien perheet ja lähiomaiset suhtautuvat poliisiin viranomaisella?
- 7) Millaisia toimenpiteitä poliisi voisi tehdä asian eteen, jotta tyttöjen ympärileikkauksia / silpomisia tulisi enemmän poliisin tietoon niin ennalta estävän toiminnan kuin tutkintaankin?
- 8) Mitkä ovat tärkeimmät sidosryhmät poliisille tutkittaessa silpomistapauksia?
- 9) Onko viranomaisyhteistyössä mielestäsi parantamisen varaa puhuttaessa silpomisiin liittyvissä tapauksissa ja jos on, miten sitä voisi kehittää?
- 10) Mikäli tulee ilmi tapauksia, joissa epäillään joidenkin lähettävän tyttöä silvottavaksi ulkomaille, mitä keinoja poliisilla ja viranomaisilla on tilanteen selvittämiseksi ja estämiseksi?